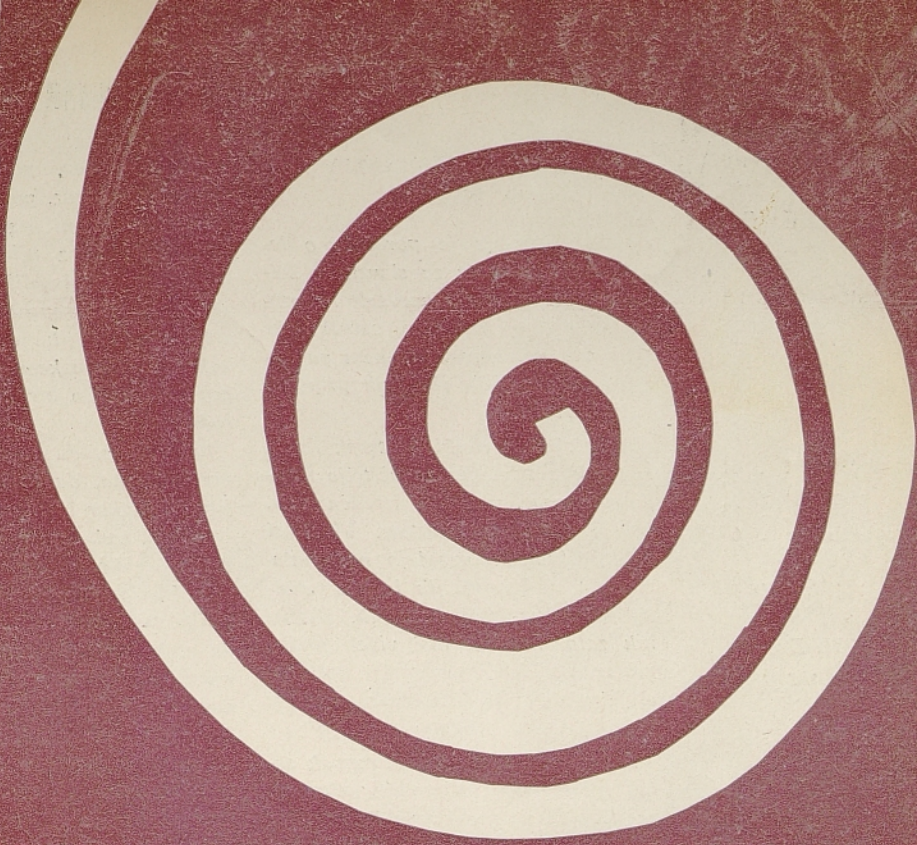

mladiika

mladiika

april

VSEBINA:

Slavko: Velika noč	61
Slavko: Pesmi	62
Vinko Beličič: Njivica	63
Kondor: »Grobni tulijo«	63
Janez Vodopivec: Življenjska odločitev	65
Jože Peterlin: Slovenski pasijon	66
A. Fogazzaro (prev. M. Breclj): Zvečer	67
Rado Bednarik: Števerjanski grad	68
Ivan Theuerschuh: Za Velikim petkom - Vstajenje	70
Marijan Breclj: Trenutek tišine	71
B. P.: Jug	71
Danilo Sedmak: Družinsko zrcalo	71
B. P.: Zemlja	72
Josip Kravos: Spomin na prvo Veliko noč	73
U. Saba (prevod Bruna Perrot): Drobna bajka posvečena hčerki	74
Stanko Kosmina: Ob grobu Brede Ščekove	75
Marmav: V paradižu, spomladi leta 1968	76
Martin Jevnikar: Sodobna slov. zamejska literatura	76
Naši razgledi	76

Uredil
JOŽE PETERLIN

Revijo izdaja uredniški odbor:
Stanko Janežič, Marij Maver,
Albert Miklavc, Franc Mljač,
Sergij Pahor, Jože Peterlin,
Maks Šah, Drago Štoka, Silvan
Kerševan in Emil Valentinčič

Odgovorni urednik:
MARIJ MAVER

Zunanja oprema
KLAVDIJ PALCIC

Uredništvo in uprava: Trst, via
Donizetti 3, tel. 23-779 — Pod-
uredništvo v Gorici: SKAD

Cekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst,
ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

OB ROBU SEMINARJA ZA SOLNIKE

Naše časopisje je poročalo o letošnjem seminarju za slovenske solnike na Tržaškem, poročalo o predavateljih, o uradnem začetku in sprejemu na konzulatu, meni pa dovolite neka, takih obrobni pripomb v Vaši reviji.

Najprej o udeležbi. V tistih dneh, ko je bila udeležba za učitelje menda obvezna, si dobil izreden vtis, ko si stopil v dvorano. Višel si obraze ljudi, ki vzgajajo našo mladino in med njimi jih je bilo izredno veliko povsem neznanih. Neznanih zato, ker jih nisi videl nikdar nikjer na kaki slovenski kulturni ali družabni ali slovenski športni prireditvi. In koliko!

A če obrazov nisi videl, ampak samo to množico prosvetnih delavcev, se ti je nehote porodila misel: »Kakšna velika duhovna sila je to! Če vsi ti ljudje nosijo v sebi slovensko zavest, če so narodu zvesti in pripravljeni nekaj zanj storiti, potem smo lahko mirni.« — Pa se

je obrnil eden, potem sem videl drugemu v obraz, potem tretjemu...

Neznanci, sami neznanci! Le nekaj jih je, ki se z njimi srečavaš na koncertih, v gledališču, pri slovenski maši, na repentaborski prireditvi, le nekaj jih je med temi, ki nekje v slovenskem pevskem zboru pojo, ki vodijo otroke na kako prireditve...

Žal mi je, da je ta kapital mrtev, oziroma, da to ni naš narodni kapital, kakor bi moral biti.

Drugo, nad čemer sem postal pozoren je bilo to, da se je seminarja udeleževalo tako malo profesorjev višjih srednješolskih zavodov. Mor-da vseh tistih, ki tam uče celo slovensko književnost, ne zanimajo predavanja o jeziku in književnosti? Saj učitelji do takih podrobnosti ne moremo razlagati v ljudski šoli literature kot so jo obravnavali predavatelji, to je pač za naše višje šole. Če se pa tisti profesorji teh predavanj ne udeležujejo, bi bilo morda bolje izbrati drugačna predavanja za »nižjo stopnjo«.

(Dalje na 3. str. platnic)

Vesele
velikonočne
praznike
želi vsem
sodelavcem,
naročnikom
in bravcem
„MLADIKA“

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 45 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

SLAVKO

Velika noč

POMLAD

TE K NAM PRINAŠA
S SILOVITOSTJO BRSTENJA,
TE GLASNO RAZGLAŠA
S ŠUMOM ŠELESTENJA,
DA VSA ZEMLJA NAŠA
SLIKA JE VSTAJENJA.

SREČNA ZARJA,
KI V ČUDEŽ RADOSTNI
SI ZASTRMELA
Z MLADIMI OČMI,
KO JE KALVARIJA
ŽARKO ZABLESTELA
V ŽARU KRISTUSOVIH DNI.

PRESREČNE DUŠE,
KI STE ZRLE
V ODVALJENI KAMEN,
V GROB ODPRT,
V STRTO SMRT,
V SIJOČI PLAMEN
BOŽJEGA POSLANCA.

BLAGOSLOVLJENI VSI,
KI BOSTE ZRLI
VSE DO KONCA DNI
V SIJAJ VSTAJENJA
IN ODPRLI
GROB TRPLJENJA
V ZARJO VELIKE NOČI.

PREROJENJE

Mi je minil trepet
spoznanj bolečih
in žar, ki mi je bil odvzet
v temačni noči
je vzplamenel
in kri, ki zvođenela
je v nemoči
je spet močno zavrela
v mojih plečih.

Me zdramil je Tvoj dan
na slepi poti,
v soparičnem brezvetrju,
v močvirnati temoti,
kot sij pijanca zdrami
v razgaljeni sramoti
in iztrga ga strasti omami,
da kot prijatelju
sledi mu vdan.

V žerjavici gora
je veja dneva zagorela
in dan prijazen
sveti mi po gazi
in kot v prikazen
zdaj strmim v ekstazi:
mi duša je vzplamtela
kot plamen
prerojenega srca.

VSTAJENJE

V Tvojo jasnost
bom utopil strmeče oči,
da se nagledajo
Tvojih svetlobnih spoznanj,
da prebude se iz burnih,
razpaljenih sanj,
da se razblini
svinčena temačnost noči.

V Tvojo vedrino
bom utapljal vsa svoja obzorja,
sleherno jutro okopal
v kopeli bom toplega sonca,
kot sin bom zajemal
iz Tvojega polnega lonca
in romar bom stopal
na Tvoja presveta pogorja.

Svoje proseče roke,
ko v najvišjem poletju,
potopil bom v žito rumeno
zoreče čez Tvoje poljane,
v mlačenju svetem
bom mlatil plodove izbrane,
spravljaj bom v kašče
pridelek ophan v razodetju.

MOJA POMLAD

Moja pomlad
je čaša vseh nad:
s to čašo
darujem Ti mašo.

Njeno obličje je težko
ko njiva pšenice,
v njenih očeh
zro dobre zenice.

Njene obljube
so silne in vroče,
sleherna njena beseda
je živa in sočna.

Moja pomlad
je mlado srce,
ki bije za Te
in v Tvoje poletje.

VELIKONOČNA MISEL

V noč molčečo
stopajo mrtvaki
z ugašeno svečo
v dlani vsaki...

Šel bom med nje
tiho, breztelesno
in prižgal jim stenje
v noč pretesno:

zablestelo bo nebroj
plamenic duha,
izžarevajočih soj
v temo današnjega sveta.

NJIVICA

Zemlja, ki jo je na veliko soboto dopolne kopal študent Franc Barič, sicer ni bila takšna, da bi kar na glavo noter letel — ali odjenjal ni. Z mlado, spočito močjo je zasajal lopato v njivico, zaprano od marčnih nalivov in posuto s pepelom. Kadar je lopata zaškrtala ob kamen, se je sklonil, ga izvlekel in vrgel na rob, se vzravnaval, se ozrl nazaj — in opogumljen, da je opravil že toliko dela, spet zasajal lopato v zemljo.

Gori nad omejkom se je širil položni vrt s preprogami marjetic v mladi zeleni travi. In nad vsem se je razprostiralo jasno nebo: sonce je obsevalo hišico, brsteča drevesa, kamne, grmiče črnega trna v cvetju, temnorjavo prst, ki je dišala sveža in zdrava... v pričakovanju semena.

Franc Barič je čutil, kako trde ima že dlani od lopatišča. A ni se bal žuljev. Na veliki petek se zemlje ni dotaknil, ker je to lepa stara navada, in je bil spočit od kopanja prejšnjih dni.

»Do vstajenja mora biti njivica prekopana!« je sklenil.

Otiral si je znoj s čela, lopate pa ni del iz rok. Hotel se je temeljito razgibati po tolikem sedenju pri knjigah, se do mozga segreti in presvetliti po mrazu minule zime, ki ga je stiskal v mračni sobici da'jnega mesta. Mladi, po vsem novem dehteči aprilski veter mu je mršil lase in hitel dalje skozi čisto svetlobo. Vrel je od prekopanih vinogradov na jugu in je bil neizčrpen. Včasih je prinesel vonj po dimu: nekdo zadnjih je nekje požigal suho travo.

Poldan je bil že mimo, a noben zvon se ni oglasil. Podružne cerkvice so molčale, samo ptice so pele po drevesih, se spretavale — in doli iz vasi je bilo čuti kikirikanje. Bariča je od neutrudnega kopanja že bolel križ — in tudi lačnost ga je pričela slabiti. Bil pa je preveč trmast, da bi odjenjal.

»Ta njivica mora biti prekopana do velike noči!« si je dopovedoval. To je pomenilo: ne odlagaj lopate, do velikonočnega vstajenja je samo še nekaj ur.

Mati ga ni klicala k obedu, zakaj bil je dan posta. Čistila je hišico za najlepšo nedejo vsega leta, pripravljala je vse potrebno za veliki praznik. Franc je na njivici tekmoval z njeno pridnostjo, in ko je bila končno vsa zemlja obrnjena, da se prezrači in ogreje, se je v občutku zmagošlavja oprl na lopato. Počasi je vzravnaval boleči hrbet in se nasmehnil v sonce, ki je stalo že na sredi popoldanskega neba.

»Hvala Bogu, delavnik je končan; začenja se praznik!«

Sedel je za mizo umit in je skozi okence gledal prekopano njivico onkraj vseh tistih marjetic, ob omejku črnega trna, ki ga je bila ena sama belina cvetja. Nato si je v prežganko nadrobil kruha. Mati mu je zlikala srajco in mu pripravila še vse drugo.

»Pa si res kupil lepe čevlje!« se je čudila. »Prave žolte gosposke čevlje! A dragi so morali biti!«

»Kar je dobro, je vse drago. Pošteno sem zaslužil tisti denar. Tudi vi se boste jutri postavili z robcem.«

»Oh, saj je pregosposki zame... le zakaj si izbral tako dragega!«

»GROBOVI TULIJO...«

Lani je bilo v manjših občinah tržaške pokrajine, kjer žive povečini Slovenci, uradno registriranih več smrti kot rojstev. To smo pred nedavnim zvedeli iz tržaških časopisov.

Mislím, da se nikjer ne kaže naša življenjska moč, naša čisto biološka moč, tako jasno kot v tistih skupih uradnih statistikah. Zakaj, Slovenci na Tržaškem imamo lahko še toliko časopisov in revij, gledališče, stranke in društva, športna ali kulturna, rdeča ali bela, toda prvi pogoj za naš obstanek je in ostane naša gola fizična prisotnost. Možno je namreč, da se bo v prihodnosti še kak Slovenec potujčil, obratno se pa gotovo ne bo zgodilo, kot kaže vsakdanja praksa. Naše življenjsko vprašanje je torej izključno v nataliteti, v številu rojstev. Če bodo naše družine imele po enega ali dva otroka, se zna zgoditi, da se bomo v nekaj desetletjih med seboj preštevali. Dva otroka namreč ne nadomestita matere in očeta, kot menijo nekateri, ampak pomenita nazadovanje, zakaj upoštevati je treba, da se nekaj ljudi sploh

ne poroči, da so družine brez otrok, ker jih ne morejo imeti, da nekaj otrok umrje...

Izbiramo med življenjem in smrtjo, zato je potrebna nova vera v življenje, nova resna volja do življenja. Koliko lepše in veselejše bi bile naše vasi, če bi namesto svetlih fičkov imeli na

borjačih prostor otroci. Domovi ne bi bili tako čisti in načičkani kot kake ostarele gospodične, toda bili bi polnejši, bili bi živi.

Nedelja popoldne. Grem skozi kraško vas. Na levo in desno se v soncu bleščijo lepe svetle hiše: polkna in vrata so vse že prebarvana, ograja nova, na strehi televizijska antena, pred hišo Fiat. Srečujem ljudi, zrele in žilave Kraševke in Kraševce, ki žarijo od samega zdravja. Pred menoj sedeta dva v avto in se odpeljeta. Kam? Sram me je, ker od vseh koncev bi bil ta še najbednejši. Ne bi nas pokončale vojske in krematoriji, ne bi nas pobrale bolezni in lakota. Izginili bi zato, ker ljubimo smrt.

Kondor

Potem sta obmolknila: oba srečna, zadovoljna, na mehkih perutih ljubezni.

Študent se je začel preoblačiti, zakaj do fare je imel uro hoda, in zmeraj je lepo priti malo prej in opazovati ljudi, kako se od vsepovsod zbirajo za procesijo. Zagorel od sonca, pa tudi gorak od prazničnosti velike sobote je ob materinem tihem občudovanju stopil preč prag. In hrepenenje ga je — mladega in lepega, zdravega in vedrega — ko nevidna ladja neslo k fari... z obljubo prelepe poti nazaj ob prvi pomladni polni luni. Sonce se je znižalo, breze na obeh straneh poti so se napejnale... samo na severozahodu so rasli v nebo gosti sivi oblaki. Po prvi hiši mesteca, po domu vdove Lince, je ptičje petje za Baričem potihnilo.

Trije duhovniki so pred oltarjem končali molitve s slovesno alelujo, cerkovnik je dal znamenje fantom pri zvonovih, himna vstajenja je zadonela na vse strani. Ljudstvo se je uvrščalo v procesijo za križem. Prvo bandero se je premaknilo in za njim druga; vanje se je ujel hladni veter in jih pozibaval. Že so nad cestami gorele luči. Mrak se je zgostil in nenaadoma je mrzlo zavelo, tako da se je bilo kar prijetno vrniti v cerkev. Zadonela je zahvalna pesem, sledile so neštete glasne molitve z odpevi, orgle niso več obmolknile — in tudi zvonovi so pritrkavali brez oddiha.

Komaj pa so se ljudje iz razsvetljene cerkve zrinili ven, so se zračili sredi najbujnejšega snežnega meteža. Ob vzdrikih začudenja in smeha najprej niso vedeli, kaj naj storijo. Po tleh je bilo že vse belo, in sveži hlad jih je stresel, da so se začeli naglo razhajati.

Tudi študent Franc je bil lahno oblečen; a bil je poln velikosobotnega sonca. Le ko je pogledal na svoje nove žolte čevlje, se je sam sebi zasmilil. Zaskrbela ga je dolga pot domov — po snegu in temi. A ni mu kazalo odlašati, zakaj še vedno je snežilo — in hoja bo vedno težja.

»Ubogi čevlji, kdo bi si bil mislil, da boste dočakali tako žalosten krst!«

Pohitel je. Na vrtu vdove Lince je videl goreti šest mirnih sveč v podobi križa — v spomin na pokojnega moža. Tako ga je prevzela ta podoba, da se je zdramil šele, ko se je znašel v temi. Pri Linčini hiši je namreč gorela zadnja žarnica, tam se je začejala divjina.

A glej — sneženje je namah prejenjalo, mehka tenka preproga je motno odsevala iz nočne teme. Začelo se je svetliti. Nazadnje so se pretrgali oblaki, pokazale so se prve zvezde, nebo se je čistilo — in komaj za spoznanje načeti prvi pomladni ščip je zasijal v vsem zmagovitem blišču.

Noč Gospodovega vstajenja je razgrinjala čez pokrajino lahni beli plašč hladu in tišine...

Zjutraj, ko je vsalo sonce in začelo uživati aprilski sneg, so bile Bariču za bolečine v križu in za skeleče dlani pravi obliž materine besede: »Pa si res pametno storil, da si včeraj prekopal njivico! Po tem snegu bo zemlja vsa krhka za krompir, nič ne bo treba tolči greb. Takšen sneg je pravi žegen božji.«

»Po pravici mu pravimo beraški gnoj!« se je zasmel Franc.

Medtem ko si je on čistil čevlje in se trudil, da bi jim vrnil čimveč leska novosti, si je ona zavezovala robec, kakršnega še ni imela na glavi. Nazadnje se ni mogla premagati: pogledala se je v zrcalo in ob misli na davno mladost povsem preslišala sinice, ki so z mokrega drevja čičidolkale v sonce velikonočne nedelje

...tudi še potem, ko sta mati in sin zaklenila hišico in odšla k fari.

ŽIVLJENJSKA ODLOČITEV

Ni brez pomena beseda, da danes živimo v obnovljenem poganstvu, v po-krščanski dobi. Viri žive vere so močno upadli. Nevarnost je, da usihajo tudi v nas samih.

Ta nevarnost pa je nujna nevarnost. Preizkušnje v veri, ki so včasih zelo globoke in pekoče, so nekaj nujnega in neizogibnega, skoro bi dejal, nekaj normalnega na tej zemlji. Pridejo trenutki, ko se človeku zdi, da se mu svet vere maje. To je nujno pri vsakem, ki s svojo glavo misli in opazuje tek življenja in njegove uganke. Nihče se takim pretresom ne more vedno in popolnoma umakniti. Preizkušnje morajo priti, čeprav si človek želi in moli, da bi ne prišle. Zato je treba najprej naglasiti, da se človek ne sme začuditi, ako se mu kdaj tudi močno zamegli pred očmi in se mu za hip zazdi, ko da vse skupaj ni nič. Najbolj prepričani in dobri ljudje niso obvarovani pred takimi duhovnimi udarci. Ta in oni, o katerem ni dvoma, da ima silno globoko vero, mi je že dejal: kako to, da se mi včasih zatemni pred očmi in se mi vsiljuje vprašanje, kje je tista zadnja trdnost in jasnost? Tedaj doživljam trenutke, ko začenjam razumevati tiste, ki v nesreči zakolnejo od ihte in gneva namesto da bi molili. Ne odobravam, a razumem, da tako pride. In znova poudarim: tudi najboljšemu človeku se lahko kdaj tako dogodi. To ni greh, ni krivda, niti ni samo po sebi slabost, je bolj preizkušnja, ki pride zato, da se vera prekali in okrepi.

Vzrokov in razlogov za take pretrese je mnogo. Ni tako važno, da bi jih iskali. Mnogo bolj važno je nekaj drugega. Misel, ki sem jo pred leti ujel pri nekem modernem pisatelju in mi je od tedaj ostala vedno živa pred očmi. Namreč: vera

ni dognanje, do katerega se prikopljesh enkrat za vselej. Vera je življenjska odločitev, je svobodno prepričanje, do katerega se mora človek malone vsak dan znova dokopati z vsem izkustvom življenja. Nedvomno si mora vsaka generacija znova priboriti pot do Kristusa. Vsaki generaciji je vera znova zastavljen problem. Morda tudi istemu človeku večkrat.

Tu je ogromna, temeljna razlika med znanostjo in vero. Znanstvene pridobitve, ki so res pridobitve, stoje trdno za vse življenje in za vse prihodnje generacije. Matematika ostane vedno ista, brez omahovanja za vse ljudi. A z vero je drugače. Vera se ne podeduje iz roda v rod. In se ne nadaljuje kot nek kontinuum od mladosti v starost do smrti. Ako sta bila ded in oče verna, to nikakor ni zadosten razlog, da bo veren tudi sin. Zelo možno je, da se sin odloči v nasprotno smer in da popolnoma drugače gleda na življenje. In tudi v teku istega življenja lahko pride do preloma. S tem naj ne bo izražen fatalizem, ampak samo dejanska stvarnost.

Toda ista stvarnost ima še drugo, nasprotno lice. Enako lahko se prigodi in se dogaja, da ded in oče nista verovala, pač pa začne verovati sin. Enako lahko se dogodi, da se človek, ki se ni menil za Boga, pa končno sprevidi, da vse življenjsko izkustvo nima pravega smisla kakor le v luči vere. Tako doživetje učinkuje kakor neko razsvetljenje. Vse, kar je bilo prej, v človeku in okrog njega, ostane isto kakor prej in vendar ni isto kakor prej. Zadobi nov smisel in se pokaže v novi luči. Zadobi edini smisel, ki ga sploh more imeti in ta je v luči vere. Brez te luči ostane življenje tja v en dan.

*Naše vasi so kot
sredi cvetočega vrta*

Godi se človeku, ko da bi zrl na pokrajino, nad katero je divjalo neurje, pa naenkrat izza oblakov prisije sonce in se prikaže vse v novi luči. Ista drevesa, ista polja in brazde, iste hiše in isti ljudje na istih ulicah: a v njih je nova luč, nov smisel življenja.

V tej luči se človek zave, da je edino prav da veruje, da mora verovati in veruje vedno bolj. In celo težkoče in pomisleki, ki so z vero združeni, ga ne motijo; sprejme jih mirno, ker vidi, da na tej zemlji ne more biti drugače.

Vera je v resnici življenjska, eksistencialna odločitev in izbira, seveda pod vplivom milosti in v svobodi. Izbira med dvojnimi življenjem: med tistim, ki je zaprto samo vase in omejeno na ta čas, in med tistim, ki se odpira v večnost Bogu nasproti in od tam zajema smisel za najtežja vprašanja. Pravilneje rečeno: Bog je prvi, ki pride z milostjo človeku nasproti v razodetju. Človek pa se po milosti razodetju odpre v veri in v tem srečanju z Bogom najde tudi sebe in polni smisel svojega življenja. In ker življenje vedno znova zastavlja svoja vprašanja, se odločitev in vera, srečanje z Bogom venomer ponavljajo. V tej dialektiki se verski čut izčiščuje.

V čem je torej osnova vere? Z eno besedo rečeno: v celotnem izkustvu človeka. Osnova je v življenju samem. Prej ali slej pride na dan. Človek je sam sebi uganka, ki ostane nerešena, dokler vanjo ne posije luč vere.

Pastoralna koncilna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu v živo zadene ta problem, ko pravi: »V resnici so neravnovesja zaradi katerih trpi sedanji svet, povezana s tistim bolj temeljnim neravnovesjem, ki ima svoje korenine v človekovem srcu. V človeku samem se namreč med seboj bojuje več prvin. Človek kot stvar z ene strani izkustveno doživlja, kako mnogotere meje so v njem, z druge strani pa se v svojem hrepenjenju čuti brezmejnega in poklicanega k višjemu življenju« (čl. 10) In nadaljuje: »Vendar pa spričo današnjega svetovnega razvoja vedno bolj raste število tistih, ki postavljajo ali z novo ostrino občutijo najbolj temeljna vprašanja: kaj je človek? kaj je smisel trpljenja, zla smrti? Vse to so namreč stvari, ki kljub tolikemu napredku obstajajo še dalje. Čemu vse te zmage, dosežene za tako visoko ceno? Kaj more človek prinesiti družbi, kaj more od nje pričakovati? Kaj bo prišlo za tem zemeljskim življenjem?« (čl. 10).

Na vse to ni drugega odgovora kot odgovor vere. Ali naj vsi najgloblji problemi življenjskega izkustva ostanejo nesmiselni absurd, ali pa moramo sprejeti vero v Kristusa Odrešenika.

Zaključek je, kot pravi cerkveni zbor: »Kar zadeva Cerkev, ona veruje, da Kristus, ki je za vse umrl in vstal, po svojem Duhu človeku podeljuje luč in moč, da bo mogel odgovoriti na svoj vzvišeni poklic; in Cerkev veruje, da nobeno drugo ime pod nebom ni dano ljudem, v katerem bi mogli biti odrešeni.«

SLOVENSKI PASIJON V BENEŠKI SLOVENIJI

Na letošnjo cvetno nedeljo je igralo Tržaško Slovensko gledališče v cerkvi Presvetega Srca v St. Lenartu Slovenski pasijon. Gotovo je to eden na pomembnejših zgodovinskih dogodkov v naši deželi.

S to predstavo smo se vrnili tja, na tisti prostor, kjer je slovensko ljudsko gledališče v 17. in 18. stoletju nastajalo — v cerkev.

Vzdušje v polmraku svetišča je bilo ustvarjeno kot nalašč za veliko pripoved trpljenja, ki so ga posredovali igralci po zamisli in pod vodstvom režiserja prof. Mirka Mahniča.

Najprej je bil na vrsti »Soldaški miserere«, nato »Kmečki rekviem« Mirka Mahniča. Vtis je bil zelo velik. Tisoč in več gledavcev, ki morda še niso nikdar gledali in poslušali igre v materinem jeziku, so prisluhnili pripovedi in onemeli ob igri. Prtresla jih je usoda vojakov, v katerih so videli svoje očete in brate. In doživljali so slovo in težo življenja in smrti ob Kmečkem rekviemu.

Ob Škofjeloškem pasijonu pa so doživljali gledavci z vso preprostostjo svojega srca veličino in tragedijo Boga kot so jo poslušali zjutraj med maso, ko je duhovnik bral pasijon.

Igravci so odigrali svoje vloge z resnostjo, ki pripada svetišču in z ljubeznivim posredovanjem tisočim odprtim srcem.

Domači duhovniki so pripravili svoje vernike na veliko predstavo s preprosto, a dobro besedo, ki je vredna velikih kulturnih ljudi, obenem pa trdno povezanih z narodno kulturo in narodovim izročilom ter svojim ljudstvom.

Jože Peterlin

ANTONIO FOGAZZARO

Zvečer

Zvonovi iz Ōstena

Brezbarvno je nebo zahodno,
prihaja čas — mrakov.
Zlih duhov,
Gospod, smrtnike váruj!
Molímo!

Zvonovi iz Orie

Še mi, še mi na perutih valov
pošiljamo s teh samotnih bregov
note globokih glasov.
Zlih duhov,
Gospod, smrtnike váruj!
Molímo!

Zvonovi iz Purie

Še nas, oddaljene visoko
v temnih goráh,
poslušaj, Gospod!
Zlih duhov
smrtnike váruj!
Molímo!

Odmevi dolin

Molímo!

Vsi zvonovi

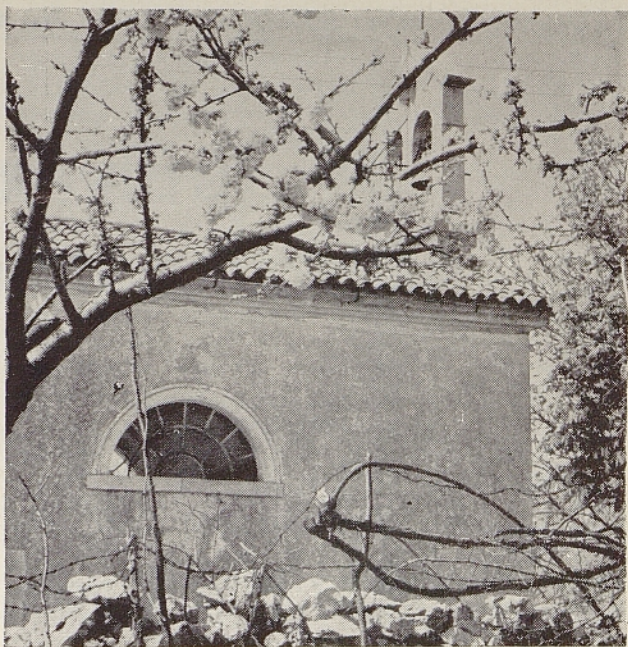
Rodi se in umre svetloba;
kaj le ostane od sončnih zahodov
in jútranjih zarij?
Vse razen Tebe,
Gospod, na svetu
premine.

Odmevi dolin

Premine.

Vsi zvonovi

Molímo in v solzah se topimo,
z višin in iz nižin,
za mrtve in za žive,
za toliko skrivnega zla in toliko bolečino.

Usmiljenje, Gospod!
Vso bolečino, ki Te ne moli,
in vso blodnjo,
ki Te zanika,
vso ljubezen,
ki k Tebi ne kloni,
odpusti, o Sveti!

Odmevi dolin

O Sveti!

Vsi zvonovi

Molimo za speče
na pokopališču,
ki krivi sò, ki so nedolžni,
za kar Ti, Skrivnost,
samó Ti veš.

Odmevi dolin

Samó Ti veš.

Vsi zvonovi

Molimo za globoko
trpljenje sveta,
ki čuti, živi,
ljubi, trpi
v skrivnostni sodbi Vsemogočnega.
Mir gôri, valu.
Še bronu
mir.

Odmevi dolin

Mir.

Prevedel MARIJAN BRECELJ

ŠTEVERJANSKI GRAD IN NJEGOVO PODLOŽNIŠTVO

(NADALJEVANJE)

Kot vidimo, so bile tedaj mere različne, ne le v času, ampak tudi po kraju. Vino so splošno merili na sode, ki so držali po 8 do 12 orn, te pa po 6 veder. Števerjanski grad, kakor tudi večina briških, so imeli v spodnjih prostorih velikanske obokane kleti, namesto konjušnic. Žitna mera je bil čedadski star, ki je držal malo manj kot 76 litrov.

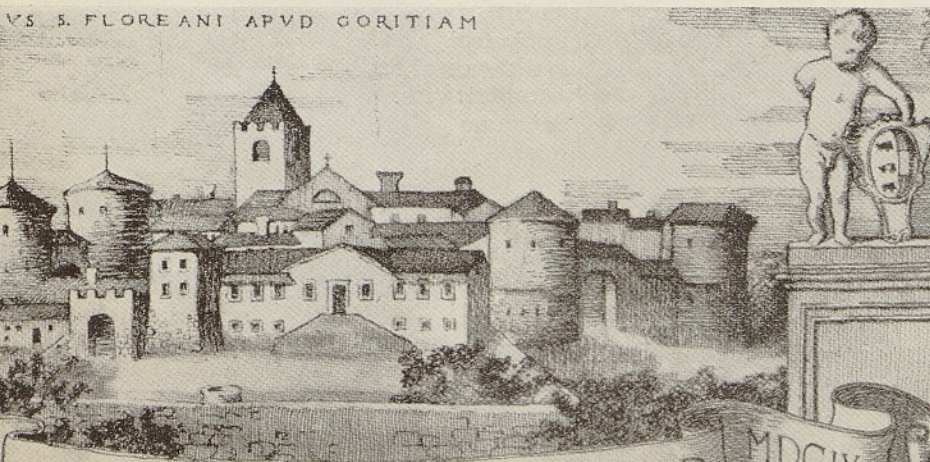
Slabše je postalo, ko so dobili po propadu goriških grofov fevdne in sodne pravice novi plemiči. Omenili smo že Dornberžane. Najimennitnejši med njimi je bil Vid, ki je dal zgraditi cerkev svetega Ivana v Gorici. Za njimi so prišli baroni Formentini, ki so postavili grad v taki obliki kot jo je imel do vojne in ga danes deloma obnavljajo. Rodbina izvira iz Ogrske. Goriški grof Henrik II. je že leta 1315 potrdil Formentino Formentinu fevde, katere so si pridobili od patriarha. Karel V. jih je leta 1357. povzdignil v državno plemstvo. V začetku 15. stoletja jih najdemo kot proveditorje kapitlja v Čedadu in na Tolminskem. Razdelili so se v tri veje. Od cesarja Sigismunda so dobili fevde v Furlaniji in grad Cusano. Vinciguerra je utemeljitelj števerjanske rodbine Formentinijev, ki je pomnožila svoja posestva v Števerjanu in v Biljah ter je bila prišteta 1541. med goriški patricijat. Cesar Ferdinand II. jim je dodal naslove baronov, von Tolmein und Biglia. Bili so komturji nemškega viteškega reda in so imeli pravico sodstva tudi okrog Landarja v Beneški Sloveniji.

Vinciguerra ali Gera, kot se je ime spreminilo v ljudskih ustih, je zgradil pod cerkvijo stari števerjanski grad. Na grbu, ki je še danes vzdignat na severnem pročelju proti parku, se bere latinski nejasen napis: Vinciguerra fator fuit

Formentinorum apud St. Floreanum, to je: Vinciguerra je bil ustanovitelj Formentinijev pri Sv. Florianu; spodaj je letnica v latinskih črkah: 1520.

Grad je čepel na bregu, obrnjen proti zapadu. Obzidan pa ni bil samo grad, marveč tudi skupina hiš okoli njega, tako da je tvoril utrjeno postojanko, ki se je raztezala na slemenu v smeri od severa proti jugu. Na starih slikah se utrdba prav dobro razpozna. Imenovala se je »Castrum Formentinorum«, tabor Formentinijev. Dostop do gradu je bil možen z več strani. Eden je peljal od briške strani od Križišča navzgor. Tam spodaj se je vlekel že prvi nazobčan zid. Pot, ki je danes bolj steza, te privede do pokopališča, ki je nekoč tudi spadalo v sklop grajske zemlje. Ob zidu nasproti pokopališčnemu vhodu stoji »urna Formentinorum«, grobišče fevdalne družine. Na levem nagrobniku se še vidi vklesan družinski grb, ki kaže na levem polju tri divje prašiče drugega nad drugim; desno polje je razdeljeno na tri dele; zgornji in spodnji z navpičnimi, srednji s podolžnimi progami. Nad ovalno sredino širi kremplje jastrebove noge, ob straneh se pa vzpenjata dva leva. Isti grb v barvah visi v spodnjih grajskih prostorih, kjer točijo danes vino. Pod tem grbom se vije napis z letnico 1601, ko je postal Gašpar Formentini cesarski svetnik z baronsko častjo. S pokopališča prideš na desno navzgor do kamenitega portala nad katerim stoji plošča s fevdalnim grbom: In iustis petitionibus surda clementia, po naše: nepravičnim prošnjam — gluho usmiljenje. Tedenj plemenitaši so pa bili navadno gluhi tudi za upravičene prošnje svojih tlačanov. Toda pustimo razmišljanja o dobi, ki se ne bo več vrnila.

VS. S. FLOREANI APVD GORITIAM

Števerjanski grad
v 16. stoletju

Ob tem vhodu sta stala dva okrogla stolpa; desni se še nekoliko pozna. Mimo njega stopimo na grajsko dvorišče. Tu se lepo vidi, kako je teklo obzidje proti pokopališču in okrog sadovnjaka k tretjemu stolpu. Obzidje kaže, in takega mnenja je bil tudi stari čuvaj France, da je bilo visoko 5 metrov, debelo komaj en meter. Imelo je tudi zobčaste nazidke cesarske stranke. Ves zgornji prostor, kjer so stale grajske stavbe, meri kakih 80 metrov na dolžino in 40 na širino. Po sredini, mimo vodnjaka, ki ga pa ni več, se je vlekel notranji nižji zid do stolpa s plemiškim grbom pri vratih na severno stran. Pri tem vhodu je stal še četrti stolp. Visoki so bili ti stolpi do 15 metrov, s premerom 5 metrov. Zidovi so zgrajeni iz kamena in suhe opeke in so bili debeli do enega metra dvajset. Ta je bila po ugotovitvah stavbenika Koršiča debelina pri večini briških stolpov. Zidovje stolpov so gradili na ta način, da so nasuli med dva vzporedna kamenita zida stolčeno kamenje, pomešano s trdno malto, kakršne pa danes ne znajo več mešati. Blizu tega stolpa se poznajo v zidovju ostanki drugega trikotnega stolpa, ki je služil za jetniške celice. V stenah so še železni obroči. Tu je bil po starem »trjon«, kjer je tudi plašilo. Števerjanske matere so strašile neubogljive otroke, da jih bo odpeljal birič v trjon; danes se komaj poznajo ostanki, tem več je pa grozljivih pripovedk o njih. Glavni stolp, že peti, imenovan »mastio«, pa kaže svojo okroglo obliko na skrajnem severovzhodnem oglu. V premeru je imel osem metrov in do dva metra debele zidove. Visok naj bi bil po zatrjevanju starih Števerjancev skoro 20 metrov. Višino je težko ugotoviti, ker se je v stoletjih nasulo ob stolpih toliko zemlje, da sega do prvih »smolnih lin« (Pechfenster, skozi katere so vlivali vrelo smolo na napadalce), ki so bile vzdane v višini enega nadstropja. Danes sega stolp par metrov v višino. Osrednja grajska stavba, visoka 12 metrov, se je vlekla od severnega do južnega vhoda v podolgovati obliki, kot se vidi še danes. Imela je pritličje s kuhinjami in obokanimi kletmi, katerim so pravili »falador«. V zgornje nadstropje vodi dvojno zunanje stopnišče sredi pročelja. Zgornje prostore loči od spodnjih na zunanji strani vidni polkrožni nazidek ali bankina. Osrednjo palačo, ki je bila že v prvi vojni vsa porušena in je danes le delno obnovljena, je varoval zgornji zid, ob katerem so čepele vaše bajte. Najmočnejše je bil grad utrjen proti severni strani, koder je vodil najboljši zložen dohod. Zato je tudi tam stražil veliki stolp. Danes pa ne naredi več števerjanski grad na obiskovalca vtis utrjenega fevdnega sedeža kot je bil v poznem srednjem veku in tja do prve svetovne vojne.

Učakal je marsikatero hude čase, zlasti v prvi vojni z Benečani, od leta 1508 do 1521. Beneški poveljnik Marko Delfino je takrat skušal zasedi vsa Brda. Števerjanci in maloštevilna grajska posadka so v strahu gledali, ko so beneške cete naskakovale Smartno in je gorelo Kojško. Pokale so spingarde in petarde, bojni krik je hrumel preko gričev in brajd. Napad je grozil

tudi Števerjanu. K sreči je neki ogleduh obvestil avstrijskega poveljnika, ki je razpršil pri Kojškem sovražno konjenico in pognal v zrak pratež s strelivom. Ni pa bilo prizaneseno gradu in Števerjanu v drugi beneški vojni. Leta 1616 je skušal poveljnik Medici za vsako ceno zasesti Števerjanski grad, da bi vdrl preko Soče v Gorico. Grad in vas je čuvala le majhna posadka arkebuzirjev in milice. Benečani so ga napadli z juga in od Sovence navzgor, kjer je bilo obzidje nižje. Branilci so le malo časa vzdržali v boju nož na nož. Beneški poveljnik Delfino se je za odpor kruto maščeval. Ukazal je pobiti in položiti vse števerjanske prebivalce brez razlike spola in starosti. Prav tisto leto je bil Karl Formentini poveljnik deželne milice. Bojeval se je pa na turških bojiščih in ni mogel braniti lastnega gradu. On je dobil l. 1632 tudi baronijo v Tolminu in v Biljah. Svojega rodnega gradu niso več prezidovali, ostal je tak kot je bil pod prvim plemičem Gero. Števerjanski grad in posestva so prepuščali v varstvo svojim oskrbnikom.

Poleg Formentinijev se je pojavila, sredi 18. stoletja v Števerjanu tudi druga rodbina Tacco, ki je prišla iz Siene. Omenja jo celo Boccaccio v Decameronu. Med goriške deželne stanove je bila sprejeta šele l. 1754, kot lastnica posestva na Vogrskem in v Števerjanu. Po obsežnosti zemljišča je prekosila celo Formentinije. V Števerjanu si pa ni postavila velike graščine, le neke vrste pristavo ali dvorec, tam, kjer je danes gostilniška stavba »na Dvoru«. Ondi so imeli baroni Tacco svoje velike kleti. V času tolminskega punta so jih vzeli uporni kmetje na piko, zlasti ker so deželni stanovi kmetom naložili leta 1706 kar 7000 goldinarjev vinskega davka. Zakupnik Bandeu ga je pa še svojevoljno višal. Ko se je 29. marca 1713, vračalo 400 briških puntarjev iz Gorice domov, so razrušili v Števerjanu dvorec barona Taccoja. Isto bi se bilo zgodilo tudi s hišo Bandeljevega poddacarja Petra Talijanuta, če niso zanj prosili cerkveni ključarji. Mož se je rešil s tem, da je zapisal hišo cerkvi, puntarjem pa je dal sod vina in sto cekinov. Števerjanskega gradu si pa puntarji niso upali naskočiti, čeprav so imeli vse fevdalne graščake v želodcu.

Grofje in dacarji so zginjali. Propadli so tudi gradovi. Števerjanskega so močno poškodovale še granate že prve dni svetovne vojne leta 1915. Tri velike so sesule tudi glavni stolp. Po vojni so stavbo nekoliko popravili; v desnem krilu je bil majhen muzej. Baroni so si pa zgradili z vojno odškodnino leta 1924 palačo na trgu pri cerkvi. Baron Gira je zbral tam še bogato knjižnico in pinakoteko. Danes pa štrlijo v nebo tudi od te palače samo zunanji zidovi, dokler ne bo tam stal projektirani novi prosvetni dom v krasnem moderno renesančnem slogu. Stari grad, le delno prenovljen, služi zdaj za gostilno in vinsko klet. Muzeja tudi ni več. Nekaj stare viteške romantike pa le še diha iz ostankov grajskih stolpov in z obzidja, pod katerim so se križali beneški in cesarski meči in so odmevale puntarske pesmi. Konec je nekdanje slave, novo življenje kliče tudi pod števerjanskim gradom.

NAJ V VSE NASE DOMOVE
 POSIJE ZA VELIKONOČNE PRAZNIKE
 ŽAREK VESELJA IN SREČE

ZA VELIKIM PETKOM - VSTAJENJE

IVAN THEURSCHUH

Poznal sem zelo nadarjenega in izobraženega moža, ki ga je neozdravljiva bolezen nenadoma iztrgala iz poklicnega dela. Imel je dobro, plemenito ženo in dva nedorasla otroka, za katere je skrbel s pravo očetovsko ljubeznijo. Družina je bila vse njegovo bogastvo, zanjo se je žrtvoval in se odrekal tej ali oni ugodnosti, samo da ji ni ničesar manjkalo. Med družinskimi člani je vladalo veselje in neskalska sreča vse dotlej, dokler niso očeta odpeljali v bolnišnico. S težkim srcem se je ločil od svoje drage družinice, čeprav je trdno upal, da mu bodo zdravniki prav kmalu vrnili zdravje. Tolažil je ženo in otroka češ, kaj se bojite zame, saj bom spet kmalu doma. Prepričan je bil, da ga bodo zdravniki že naslednji dan operirali in da se bo najkasneje v dveh tednih že lahko vrnil domov. Postal je nestrpen in je zato spraševal primarija, kdaj bo vendar na vrsti za operacijo. Seveda je s takimi vprašanji spravljal zdravnika v zadrego. Tolažil ga je pač, kakor je vedel in znal, vendar si mu resnice ni upal povedati. Nekoč pa je slučajno slišal iz sosednje sobe pogovor med njegovo ženo in primarijem. Dejal ji je, da je bila operacija brezuspešna in da mu je odmerjenih samo še nekaj tednov življenja. Tako je bolnik zvedel za svojo smrtno obsodbo. Mirno, brez strahu in vznemirjenja je povedal ženi, kaj je slišal. Dejal ji je: »Zastokal sem od duševne bolečine, ko sem pomislil nate in na otroka, čeprav se smrti ne bojim. V spominu mi je namreč ostal prizor, ko so moji sotrpini v Dachauu, ki so jih odbrali za plinsko celico, molili očenaš in pogumno odšli iz barak. Tedaj sem si mislil, da mora biti ponosen dar, zavestno iti smrti naproti. No, to je sedaj meni podarjeno. Še enkrat lahko v sebi preizkusim borbenost. Toda v tem boju že ne gre več za zmago, ampak za zadnji napor moči; tako

rekoč za zadnjo telesno vajo. Bolečine hočem do zadnjega prenašati brez mamil.«

Žena je ostrmela ob moževem pogumu, se ga oklenila in milo zajokala. V strahotni zapuščenosti uničevalnega taborišča je pogumni oče našel smisel trpljenja, prerasel je samega sebe in zrl smrti v obraz s poveljanim pogledom.

Podobno je tudi s človekom, ki ga zadene nesreča in ga tako rekoč za trenutek zlomi: žalosten je in obupan; v nevarnosti je, da v tem popolnoma propade in izgubi življenje. Edino, kar ga lahko pri tem reši, dvigne in mu vlije novo življenje, je vera v boljše življenje. To je tista močna sila, ki pomaga trpečemu človeku, da prenese vse udarce vsakdanjega življenja. Saj nam zgodovina in tudi sedanost nudita dovolj močnih zgledov. Kaj vse so prestali ljudje prav zato, ker so verovali v vstajenje. Zatrдно so bili prepričani, da pride za velikim petkom velika nedelja, zmagoslavje nad sovraštvom in smrtjo.

In prav ob dnevu vstajenja našega velikega Učenika, nam uhajajo misli na Njegov grob in na vse tiste zveste, ki stoje ob njem posebno, na njegovo mater Marijo. Marijina žalost je neizmerena ali vendar združena z nekim božjim mirom, ki ga otroci te solzne doline ne moremo razumeti in doumeti. Po večini nam je trpljenje tuje, odvrtno; ne moremo razumeti, zakaj moramo prav mi trpeti, zakaj ne drugi? Tudi ne moremo razumeti, zakaj je sleherna življenjska stiska operacija, ki prinaša zdravje. Sprijazniti se moramo pač z dejstvom, da ni vsak dan praznik in da navzlic najboljšim namenom in najskrbnejšim pripravam spodleti zdaj to, zdaj ono.

Človek torej ne sme nikdar obupati nad življenjem in nad svojo usodo. Četudi so težave še tako hude, mora vendar trdno upati, da pride za trpljenjem vstajenje. Posebno naj velja to za

naše družine. Kdo bi mogel popisati vse gorje, ki dan za dnem obiskuje naše domove. Kolikokrat blagrujemo tega ali onega družinskega očeta ali mater, češ, vse ima, kar si poželi: dom, denar, študirane otroke, zabavo, izlete, skratka vse, kar hoče, jaz pa se moram truditi za vsakdanji kruh in imam povrh še bolezen pri hiši. Ali je res pri enem vse lepo, pri drugem pa vse slabo? O, ko bi včasih lahko pogledali v take domove, za katere smo prepričani, da vlada največja sreča, bi bili globoko razočarani. Najbrže ne bi zamenjali svojega položaja z njihovim. Ni namreč denar tisto čudovito sredstvo, ki ustvarja v družini zadovoljstvo in srečo, pač pa nesebična ljubezen, ki družijo in plemeniti posamezne družinske člane. Kajti brez ljubezni ni in ne more biti vere v lepšo bodočnost. V nesebični ljubezni prerastemo sami sebe; v tem se nam razodene smisel trpljenja in smrti, torej tudi smisel življenja sploh. Edino, kar lahko človeka reši v nesreči, ga dvigne in mu vlije novo življenje, je rast in delo za druge. Človek ne sme ostati nikdar osamljen. Povezati se mora z bližnjim, njemu darovati ostane njegovih življenjskih sil in zaživel bo novo življenje — ne v sebi — ampak v drugem. S tem namreč, da človek v preizkušnji preraste samega sebe in skuša osrečevati druge, osreči nehote tudi sebe, kajti sreča ni nikoli osamljena, ker je izliv dobrote in resnice.

Vedno pa se zavedajmo velike resnice, da velikemu petku sledi velika nedelja, trpljenju vstajenje. To živo dejstvo naj imajo pred očmi družine, ki jih tarejo stiske. Predvsem pa naj nikdar ne izgubijo upanja v boljšo bodočnost.

MARIJAN BRECELJ

Trenutek tišine

Kakó je čudna ta tišina,
ki v meni vlada.
Skrivnostna je kot bolečina,
ki me prebada.
Trenutek še... in vihar se bo v meni vzdignil,
pregrmel tišino
in s silo ognjeno
izžgál bolečino.

B. P.

Jug

Ko dahne od morja,
prilepi na telo
pomladno krilo
in smuka puh
z razcvele tamariske,
ki jo hladi
droban aprilski dež.

mladika

DANILO SEDMAK

DRUŽINSKO ZRCALO

III.

Zdi se, da je največja zakonska harmonija ravno tam, kjer se lastnosti zakoncev dopolnjujejo. Le da je to često težko, ker v navadnem življenju le redkokdaj dobimo čisti ženski ali čisti moški tip. To pomeni, da lahko mirno trčimo v žensko, ki zna prav dobro in pametno ukazovati, voditi družino, ki je »bolj pametna« kakor moški, kateremu pritiče, (ni pa nujno), vodilni položaj v družini. Z druge strani pa imamo moške, ki se nekako po »žensko« vedejo, ki ne znajo ukazovati, ki se ukvarjajo z bolj ženskimi posli, ipd. Tudi naše ženske so večkrat s temi možmi zadovoljne, ker jim pač pomagajo pri njihovem delu, pravega spoštovanja pa žene do takih mož nimajo! Sicer pa ni nujno, da bi moral ravno moški biti vodilni član v družini, lahko je tudi ženska; glavno je, da družina živi v harmoniji, da sta se zakonca drug drugemu prilagodila, živela ter da tvorita živo enoto.

Prilagoditev je bila v preteklosti lažja, ker je imel vsak spol točno določeno nalogo v zakonu, danes pa je pravzaprav malo ostalo vsega tistega, kar je bilo v preteklosti tako pomembno, odločujoče ter je dajalo celotnemu družinskemu delu ženski značaj. Civilizacija pomaga predvsem ženski, skuša ji olajšati fizično delo v družini, da bi tako lahko imela več časa za kultiviranje same sebe ter svoje družine.

In tu trčimo ob šibko točko v naših družinah; naše žene, kljub veliko večji možnosti, ki jo imajo, ker imajo ravno vsa ta civilizacijska sredstva, se vse premalo izobražujejo. To se opazi že pri vzgoji otrok, pri njihovem načinu mišljenja ter vedenja. Poročena ženska ima veliko več možnosti, da se izobražuje, kakor pa njen zakonski drug, ki ves dan dela v tovarni ali na polju. Njeno zanimanje se navadno omeji le na ženske revije. Naši ženski primanjkuje jasne zavesti, kaj je njena naloga danes in kakšne so njene možnosti. Zdi se ji namreč, da se je s poroko njeno življenje dopolnilo. Nima več časa za svojo osebno kulturo.

Vsak organizem pa potrebuje novih svežih moči, da lahko napreduje; zato tudi podjetja odslavljajo ljudi, ki ne nudijo ali ki ne morejo nuditi »človeške« energije. In mi hočemo v družini neprestano samo črpati, izkoriščati tako od moža kakor od žene vse, celo njihovo kri. Otroci, ki so predvsem egoisti, vedno in vedno samo zahtevajo od staršev. Kako pa naj starši dajejo, če pa nimajo, če so pozabili?! Kdo je zato najbolj poklican, da pridobiva duhovne vrednote, ki so ravno tako potrebne, kakor materialne vrednote v družini? Predvsem žena. Kajti materialnost sveta, njegove jeklene zahteve silijo moža, da se bori za ekonomski položaj, saj mu je v večini primerov prisiljena pomagati tudi žena.

Jasno, da ne kritiziramo tu žene - delavke, ki je tako že preveč obložena z delom; saj je danes pravzaprav to glavni problem, ki muči ženski delavski svet. Vse dosedanje nakazane rešitve so za enkrat neustrezne, pomanjkljive. Vsi se strinjajo, da je brez dvoma na najboljšem ženska, ki samo gospodinji, ker ima edino obveznost do urnika svojega moža. Zato pa bi morala ravno ta gospodinja paziti na svojo družino; ona bi ji morala vedno posredovati vse tisto, za kar mož nima časa. S tem bi odpravili oni zelo žalostni ter naravnost moreči položaj tolikih »dolgočasnih« družin. Saj imajo to slabost, da se nimajo o čem pogovarjati, vsak hodi po svojem. Le glejte jih na sprehodih, kako se »molče« sprehajajo! Naravnost srce me boli, ko to opazujem. Edino otrok razbije to monotonost, molčečnost, pa še on nima pravega odziva pri svojih starših, ker je vsak nekako »zatoptljen« v svoje »misli«. Jasno je, da tu ne bomo ugotavljali krivca, niti ga nimamo namena

kritizirati, mislimo pa, da imamo pravico, da na to opozorimo, ker je dolgočasnost v družini smrtonosna! Razdvaja zakonce, razbija družine, oddaljuje od nas otroke, sili nas k nekakšnemu fantaziranju, sili nas k neki oddaljenosti od sveta in življenja. Nekaj nezdravega je v dolgočasnosti katerekoli družine, zato bi jo moral vsak zakonec pobijati, odpravljati, ne pa zvrčati krivdo na drugega ali pa na to, da ni otrok. Kako naj tako neobgljeno bitje kakor otrok, reši družinsko molčečnost in dolgočasje!

Mislim, da zahtevamo vse preveč od svojih otrok, skoraj bi rekel, da zahtevamo čudeža. Res je, da otrok marsikaj spremeni v družini, vendar ne more reševati vseh problemov odraslih. Otrok nas samo prisili, da pazimo nanj, da ne mislimo tako egoistično samo nase, toda s tem nismo rešili naših problemov, le odstranili smo jih — začasno. Pri takih ogromnih možnostih, ki nam jih nudi človeštvo, ostanemo v svojem bistvu jalovi celo v svoji lastni družini. Tehnična sredstva postajajo praktični gospodarji!

Ukažemo otroku naj molči, da lahko v miru poslušamo ali gledamo televizijo. Morda smo s tem ukazom za vedno zaprli dragocena usta. Kakšen smrtni greh, čeprav se sami ne zavedamo! Kako naj živimo v družini brez pogovora, razgovora, diskusije, brez medsebojnega sporazumevanja. Saj je to vendar njena vsakdanja hrana, brez katere zelo naglo propada! Če nas moti televizor pri tem našem družinskem pogovoru, pri tej veličastni intimnosti, potem je bolje, da ga vržemo skozi okno.

Mnenja smo, da mora prav na te stvari paziti moderna žena ali mati. To je njena nova naloga, ki jo postavlja moderna družba!

B. P.

Zemlja

I.

Dehti,
po pticah selivkah
dehti,
po slani daljavi
in volhki brnistri,
ki v steni žolti.
V namorskih terasah
v zelenem dežju
se je pesem
za novo pomlad naselila.
Morda bo še Vida
pod sončni večer
na produ pleničke
ovila.

II.

Tiha,
slana,
razorana,
vsaka tvoja ped
mi poje,
kako si izšla
iz božje roke.
K molitvi vabiš,
ko se večeri.
In morje odplavi
vso sivino
dneva,
ves strup besed
in sled umazanih
oči.
In vse je
kakor prvi dan
stvarjenja.

SPOMIN NA PRVO VELIKO NOČ

Pravili so, da je bila leta 1913. pri nas mila zima. In tako smo se skoro brez večjih zimskih težav z družino prebili do zgodnje pomladi. Takrat sem imel tri leta, vendar pa sem že vneto opazoval priprave za Veliko noč. Moj pet let starejši brat je tedaj kar marljivo pomagal pri velikonočnih opravilih. Že popoldan pred oljčno nedeljo je z očetom pripravljaval »šopek«, tako smo namreč imenovali svežnje iz lovorjevih in oljčnih vejic, ki smo jih pripravili za blagoslovitev na Oljčno nedeljo. Ko so te šope vezali in urejevali v mali izbi, je oče napravil »frlico« da bi bil mirnejši. Prebodel je namreč v sredini lovorjev list s tanko oljčno vejico; ko sem držal vejico pred usti in pihal v list, se je ta vrtel, v veliko veselje nas otrok.

Ko je brat v nedeljo po blagoslovu raznašal po našem zaselku Kozjepari v vsako hišo šop, sem capljaval tudi jaz za njim. Po hišah so nama tedaj poklonili po kako jajce ali pomarančo in tako sva se kmalu vrnila vsa srečna domov. Mati pa je te darove skrbno shranila, češ, da bo za Veliko noč. V četrtek zjutraj mi je oče slovesno podaril malo »drdro«, ki jo je sam napravil in ko se je s kriškega zvonika slišalo ropotanje velike ragle namesto zvonjenja v znak žalovanja, sem tudi jaz stekel po vasi in na vso moč vrtel svojo malo drdro. Na veliki petek me je mati proti večeru lepo oblekla, da me je oče potem vzel s seboj; ko je šel k večernim molitvam v kriško faro cerkev. Po strmi kriški rebri sem se mirno pozibaval na njegovih močnih ramenih. Oče mi je pripovedoval, kaj je božji grob, kako je bil vanj položen sam Sin božji, in ko bo v nedeljo zjutraj spet vstal od mrtvih, me bo spet vzel s seboj in bomo potem vsi šli v veliki procesiji ter zmago-slavno peli »aleluja«. Tedaj bom tudi videl »častno četo« »kriško gardo«. Meni se je zdelo že samo pripovedovanje lepo.

Dospela sva do stranskih vrat cerkve. Na nasprotni strani velike kapele je bil postavljen božji grob. Vodil me je za ročico mimo klopi, kjer so verniki zatopljeno molili. Oče se je ustavil pred kapelo ob veliki stopnjici in pobožno pokleknil, mene pa je pustil, da sem opazoval okoli. Najbolj sem se otroček zastrmel v vojaka gardne straže, ki sta negibno stala eden na levi drugi na desni strani kapele. V otroški domišljiji sem občudoval predvsem veliki sablji z zlatim šopom, bleščeče gumbe na bluzi in košato lesketajoče se perje na klobukih. Videl sem tudi, kako sta se straži menjavali, ko je pretekel določeni čas. Vse se je dogajalo po natančnem, nemem in brezhibnem redu.

V soboto zjutraj je iz Križa prinesel brat v stari kanglici blagoslovljeni ogenj in iz nje delil oglje po hišah našega zaselka. Zato se je tudi takrat vrnil z mnogimi darili. Spominjam se, da sem tedaj prvič poskusil pomarančo. Zgodila se mi je namreč majhna nezgoda, ker sem si pri pihanju v ogenj kangljice opekel prstek. Tulil sem od strašne bolečine. Da bi se prej pomiril, mi je mati dala malo pomarančo.

Okoli enajste se je oglašil kriški zvon in mati nas je vse sklicala vkup, da smo se lepo umili. Ta običaj umivanja je spominjal na duhovno prenovitev življenja tako v duhovnem kot v naravnem pomenu. Ko me je pri tem umivanju brat nehote dregnil v prstek, sem močno zajokal in hitro poprosil, naj mi da še eno pomarančo. Mati pa je le strogo odvrnila: »Danes je post!« Čeprav je tisti večer v našem preprostem domu dišalo po dobrem, svežem kruhu in po drugih dobrih jedilih za velikonočno slavo, smo po skromni postni večerji vsi šli takoj spat.

Zgodaj zjutraj že ob petih nas je oče na ljubeznjiv način prebudil rekoč: »Vstanite otroci, da gremo proslavit Kristusovo vstajenje.« Vsi veseli in prazniško razpoloženi smo se še pred jutranjo zoro napotili proti Križu. Mene, najmlajšega, je oče zadel na rame in urno korakal po strmi rebri proti cilju. V prelepem ranem jutru prebujajoče se pomladi je bilo čuti v grmovju že vseh vrst ptičjega petja. Oče mi je veselo razlagal, da slavčki žgolijo, kosi požvižgujejo in da siničke cicifujejo. Tako smo dospeli pred cerkev. Oče se je tam ustavil in me premestil z rame v naročje. Tu sem tedaj iznenada zagledal na levi strani pod košato lipo pred vhodom glavnih cerkvenih vrat slavnostno opremljeno »častno četo«. Stali so razvrščeni v modrih uniformah z zlatimi gumbi in lesketajočim se črnim petelinjim perjem za klobuki. Pa še ob strani so negibno držali v rokah do tedaj meni še neznan predmet. In ker v moji domišljiji nisem mogel uganiti, kaj bi to bilo, sem potihoma vprašal očeta. Oče mi je pojasnil, da so to puške iz katerih bodo vsi hkrati ustrelili, ko bo Zveličar vstal od smrti.

Vstopili smo nato v okrašeno in razsvetljeno cerkev, kjer so bili zbrani v tišem pričakovanju ljudje. Žareli so lestenci in kmalu sem opazil, da se je dvignilo nebo v sprednjem delu cerkve, pod katerim so svečano stopali trije duhovniki, odeti v plašče z zlato rumenimi vezeninami. Ob straneh so jih spremljali v špalirju možje, ki so držali v rokah velike svečnike, na katerih so gorele sveče. Vsi so se pomikali proti kapeli, kjer je bil božji grob. Po kratkem premoru se je ogla-

sil izpod neba naraščajoči glas, ki je pel zateglo Alelujo. Nato je zbor odgovarjal, nakar so se oglasile orgle, zvonovi in po kratkem in odločnem povelju častne čete je končno zagrmel še silen pok iz vseh pušk. Vse prisotne je tedaj navdalo neskončno zmagoslavje in začela se je svečana procesija. Nekako v sredino procesije se je mirno uvrstil tudi moj oče in ker je bil visok in močan, sem se zviška pozibaval v njegovem varnem naročju in nemo občudoval to navdušeno množično božje slavje. Najprej sem opazil dvignjen Kristusov kip, ki je držal v rokah rdečo zastavico s srebrnoblestečim napisom »Aleluja«. Ta kip se je pomikal na čelu in zdelo se je kot da blagoslavlja valujočo verno množico. Reka ljudi iz vse tamkajšnje okolice se je kot prerojena pomikala po glavni kriški ulici, ki je bila za to slavje posebno razsvetljena s cvetjem in preprogami. Ljudje so navdušeno peli in molili ter proslavljali božjo zmago nad smrtjo.

Procesija je zavila na trg, kjer se je v velikem

loku vračala od grajskega zidovja. Na tem odprtem prostoru je že v jutranjem svitu za trenutek postala. Može so dvignili prekrasni Kristusov kip in bandera kvišku, zbor je doneče pel pesem »Jezus premagavec groba« in garda se je strumno postavila v pozor ter spet sprožila drugo gromko salvo. Tedaj me je oče tesno privil na prsi in ganjen rekel: »Si videl, kako je to lepo?« V nežni otroški radosti sem objel očetovo glavo in na tiho vprašal: »In kaj bo še?« Oče pa mi je odgovoril, da se bomo vrnili v cerkev k slovesni maši. Tam sem nato v očetovem naročju v položni legi čul v polsnu kot v odmevu pojemaajoče petje, orglanje in zvonjenje. In ko je vse utihnilo pri povzdigovanju, je oče pokleknil. Ob tej menjavi gibov sem se še za trenutek prebudil ter še poslednjič slišal zvončkljanje, zvonjenje in rezek strel pušk »kriške garde«.

Sladko sem spet zaspal, takrat še majhen otrok, srečen in blaženo sanjajoč v varnem očetovem naročju.

UMBERTO SABA

DROBNA BAJKA POSVEČENA HČERKI

Ne joči, deklica, ne pestuj svoje bolečine,
če se povrne, povrne samo sonce se vedrine.

Imel sem kosa, z zlato obrobljenim
očesom, nebo in kljun bila sta tudi zlata;
zanj hranil sem pinjole in črviče
ter jih prikrival, kot da so zaklad.

Do vseh ves plah, se je meni ob povratku
iz šole radostno razodeval in vse, jaz menim,
vse moje besede, je znal prijatelj dragi
doumeti; zato sem vso grenkobo in radost
dve leti njemu samemu razkrival.

Nekoč pa mi je ušel, sfrčal mi je s terase
na dvorišče. Zajokal sem,

zajokal na ves glas; ljudje so iz bližnjih oken
takoj iztegnili vratove; a jaz zaman
lovil sem kosa, zaman ponavljal ljubljeno
ime; na streho s strehe se je spreletaval
in vedno dalje, bolj in bolj droban,
kot da se moji boli posmehuje,
moji veliki in brezupni boli.

Kar sem prestal, ti deklica, ne moreš
doumeti. Vse sem izgubil; in ko
že nisem več ne jokal niti upal,
domov prijateljčka so lastna krila
ob spominu na pinjole spet zvalila.

Prevedla BRUNA PERTOT

OB GROBU BREDE ŠČEKOVE

Globoko presunjeni smo obstali, ko smo zvedeli, da je 13. marca v Ljubljani umrla slovenska skladateljica Breda Šček. Ko so jo pripekljali iz Ljubljane v Avber na Kras, kjer je bil pogreb, jo je spremljal, po njeni lastni želji, le ozek krog znancev in prijateljev.

Z Bredo Ščekovo, ki je bila rojena v Trstu leta 1885, smo zgubili izrazito osebnost, vzorno in požrtvovalno učiteljico in plodovito slovensko skladateljico.

Že v svojih mladih letih je Breda Ščekova pokazala izredno nagnjenje do glasbe. Komaj enajst let ji je bilo, ko ji je privrela iz srca prva skladba, katero je pozneje napisala. Študirala je učiteljšče v Gorici in tam z odliko diplomirala. Njeno prvo učiteljsko mesto je bilo v Steverjanu. Čim je končala študije na učiteljšču, se je z veliko vnemo oprijela prosvetnega dela v raznih goriških prosvetnih društvih.

Med prvo svetovno vojno se je s starši preselila v Trst, kjer je dobila namestitev na švedenjski šoli. V Trstu se je prav tako z veliko zavzetostjo uveljavljala na kulturno glasbenem področju in delovala kot pevovodkinja pri raznih pevskih zborih v mestu samem in na podeželju.

Iz Trsta je bila kot učiteljica premeščena v Slivno pri Nabrežini, kjer je poučevala štiri leta. Slivenci in sosedni Nabrežinci smo Bredo Ščekovo takoj vzljubili zaradi njenih plemenitih vrlin, zaradi njene družabnosti in gostoljubnosti pa tudi zaradi tega, ker nam je znala posredovati svoje glasbeno umetniške sposobnosti.

Ko je fašistična oblast zaprla slovenske šole, je bila Breda Ščekova kot učiteljica odpuščena. Zatekla se je k bratu Virgilu v Avber, ki je tam župnikoval in bil obenem narodni poslanec v rimskem parlamentu. V tem času se je popolnoma posvetila glasbeni umetnosti. Leta 1924 je na tržaškem konservatoriju Tartini diplomirala iz solopetja in poučevanja glasbe na srednjih šolah. Študije je potem nadaljevala na glasbenem liceju v Bologni, kjer je naredila državni akademski izpit iz solopetja. Kot koncertna pevka je nastopala v Trstu in po drugih krajih. Na teh nastopih je izvajala tudi nekatere svoje skladbe.

Ko je na Primorskem fašizem vsako kulturno delovanje uničil, se je Breda Ščekova z možem preselila v Jugoslavijo, kjer je dobila svoje učiteljsko mesto v Ločah pri Poljčanah. Poleg učiteljevanja je v tem času veliko komponirala. Izdala je veliko skladb za moške, ženske in mešane zборе, solospesve in klavirske skladbe. Tudi

za mladino je izdala več glasbenih del. Prav tako je bila plodovita na področju cerkvene glasbe. Mnoge njene pesmi so izšle v treh znanih zbirkah, ki jih je izdala Goriška Mohorjeva družba pod uredništvom Vinka Vodopivca: Božji spevi, Gospodov dan in Ave Marija. Vse njeno ustvarjalno delo je izredno obsežno, saj obsega nad 600 skladb. Med njenimi instrumentalnimi deli je pomembna »Mala suita« za godalni orkester, ki so jo leta 1931 predvajali v umetniškem krožku v Trstu.

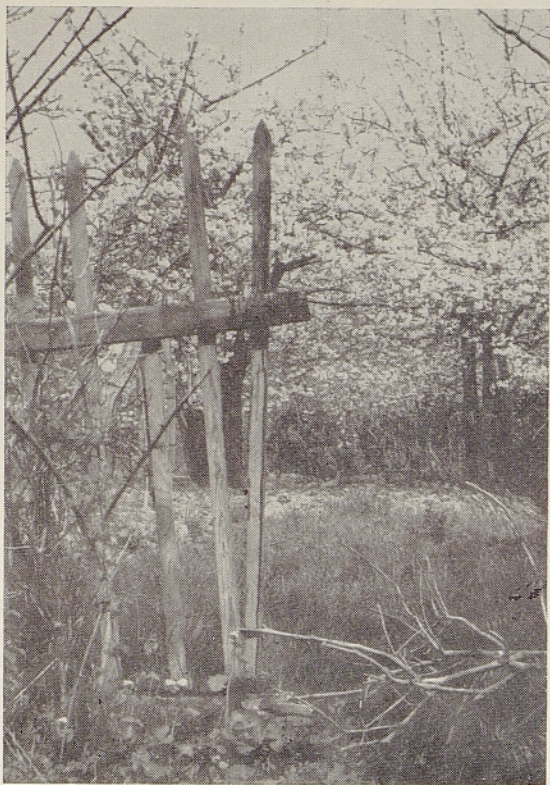
Po drugi svetovni vojni se je skladateljica preselila v Rožno dolino v Ljubljani; poučevala je na viški šoli do svoje upokojitve. Se vedno je komponirala. Njene pesmi smo lahko že večkrat slišali preko ljubljanskega radia; pojejo jih na raznih koncertnih prireditvah; njene cerkvene pesmi pa se razlegajo iz cerkvenih korov po vsej slovenski domovini.

Brede Ščekove ni več. Zdaj počiva s starši in z bratom Virgilom v kraški zemlji, na katero je bila z vsem srcem navezana. Za njo bo ostal veliki glasbeni opus, ki bo imel vidno mesto v naši slovenski glasbeni zakladnici.

Stanko Kosmina

V PARADIŽU, SPOMLADI LETA 1968

Cankar pride z desne, v roki ima Mesečnik in z njim maha. Učenec sedi na sivem oblaku in piše. Ko pride Cankar, odloži pero in notes na kolena in prisluhne.

Cankar: (že od daleč) Si bral zadnjo številko Mesečnika?

Učenec ...?...

Cankar: Saj to je kulturni škandal! Kar je vredno branja so smešnice na platnicah. Ne razumem, da se ne najde živ človek, ki bi enkrat za vselej povedal jasno in odkrito besedo o tej pseudokulturi. Saj bi jaz kaj napisal, če ne bi bil tu, kot sem...

Učenec ...?...

Cankar: Pa kje utegneš danes sploh prebrati vse, kar izide na Slovenskem, kaj šele, da bi tudi kritično spremljal in beležil vso tisto slovensko pisarijo iz Trsta, Gorice, Celovca, Argentine, Avstralije in drugod po svetu!

Učenec ...?...

Cankar: Toda da objavljajo danes, v letu Gospodovem 1968, take stvari: ti mandeljni v cvetju in ti zvoniki in ti latniki. To je pa pa... Preveč je časopisov, revij in vsega tega. Vsakdo hoče danes tam dol imeti svojo revijo. Kdo pa naj vanje piše, če je pismenih vsega skupaj za prste ene roke. Poglej samo, kaj vse se danes tam dol tiska in hvali. In vse je dobro, vse je važno. Nihče ne kritizira več. V Trstu začivka nekdo in drugi dan bereš, da je to simfonija. Človeka ima, da bi napisal o tem — satiro.

Učenec ...!...

MARMAV

naši razgledi

MARTIN JEVIKAR

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA (NADALJEVANJE)

MARIJ MAVER

Rodil se je v Trstu 1937, dovršil učiteljske in študijske študije na pedagoški fakulteti tržaške univerze, istočasno poučuje na slovenski srednji šoli.

Maver je začel pisateljsko pot v Literarnih vajah, prešel v Demokracijo, Vero in dom, največ pa sodeluje pri radiu Trst A in v Mladiki, ki ji je odgovorni urednik.

V Mladiki je najprej priobčil nekaj pesmi, ki izražajo pristno čustvo, najpogosteje ljubezensko, vendar so podane v tradicionalnem jeziku in obliki, kmalu pa je prešel na črtice in novele. Črtice so lirično navdahnjeni kratki sestavki o nepričakovanih srečanjih in spominih »nanjo«, medtem ko so novele zaokrožene, razpo-

loženjsko meditativne zgodbe, rahle ljubezenske vsebine, podane v pesniškem jeziku. Najboljše so: *Vresje brez pomladi*, *Aurora Sturman* in *Srečanje*.

Maver je napisal tudi dve radijski igri: *Zbogom, Martina!* (1963) in *Veter s pampe* (1964). V prvi se On in Ona razideta in čez leta spet srečata, toda Ona, Martina, ni zanj več ista, kot je bila nekoč: »Ona živi samo v meni.« Ona pa mu odvrne, da »zate živita obe«. Igra izzveni kot elegija in avtor je hotel poudariti, da čas ničesar ne izbriše; čim bolj minevajo leta, tem bolj živi so v človekovi zavesti dogodki — kot spomini. V drugi igri pa prikazuje človeka, ki se je iz tržaške okolice izselil v Argentino in se tam ob dnevniku spominja doma in ljudi. Vse delo je prepredeno z domotožjem in Trstu zapoje pravi slavospev. Obe sta radiofonsko spretno napisani.

IGOR TUTA

Rodil se je 1945 v Tolminu, prva otroška leta je preživel v Gorici, od 1950 živi v Sosljanu pri Trstu. V Trstu je dovršil klasični licej in sedaj študira politične vede na tukajšnji univerzi.

Tuta je začel s pisanjem v Pastirčku in Literarnih vajah, pozneje je prešel v Mladiko, Primorski dnevnik, Most in Zaliv. Goji pesmi, črtice in novele. V pesmih je še polno mladostne razbolelosti: »V zvezdno noč / odmeva / en sam moj glas / bolečine.« Iz te pa že poganja narodnostna in socialna nota, kar je tudi osnovni motiv njegove proze. Avtor rad prehaja iz realistične osnove na alegorični simbolizem, zlasti pri iskanju lastnih spoznanj in dozorevanja. Najbolj je uspel v novelah: *Zrasel sem do prebujenja, Otrokov božični večer* in *Ite missa est*. Dr. Jože Pogačnik ga je sprejel v knjigo Rusi most kot najmlajšega tržaškega pesnika in pripovednika.

JOŽE PIRJEVEC

Rodil se je 1940 v Trstu, kjer je dovršil klasični licej, univerzo (književnost) in poučuje na slovenski srednji šoli.

Literarno je začel delovati v Literarnih vajah, pozneje v Mladiki, kjer je priobčil več doživetih pesmi in »zgodovinsko povest iz starega Egipta« *Ekhnaton* (1961). V njej je obdelal življenje in delo faraona Amenofisa, ki se je prekrstil v Ekhnatona, in njegove žene Nefretiti. Faraon je hotel zatreči vero v Amona in vpeljati novega boga Atona, toda zarotniki so ga zaradi tega umorili. Zgodovinsko okolje je dobro zajeto in tudi pripovedovanje samo je zanimivo, potrebna bi bila le večja psihološka poglobitev in boljša povezava.

Več mlajših pisateljev veliko obeta, vendar še niso ustvarili toliko, da bi mogli o njih izreči sodbo.

Tržaško pesništvo je manj razgibano, nima tako izrazitih ustvarjancev in se zato ne more primerjati s prozo. Najmočnejši je že omenjeni Vinko Beličič, naslednji pesniki pa so do sedaj izdali vsak po eno knjigo:

FILIBERT BENEDETIČ

Rodil se je 1935 v Tržiču (Monfalcone), dovršil v Gorici učiteljske, sedaj je tajnik Slovenskega gledališča v Trstu.

Pesmi objavlja v raznih revijah, leta 1966 pa je izdal zbirko *Razpoke*. V uvodni pesmi pravi o sebi, da je potreboval trideset let, da »sem se naučil povedati to, / kar me je v duši postaralo. / Slovenska mati me je rodila / — v italijanskem Tržiču — / izven nekje. Iz svojih ranih let / pomnim pesek, močvirje in smolo barak. / Moje sanje spet in spet so bila Brda, / kjer je bil spočet moj rod...«

V zbirki je 60 pesmi, ki so razdeljene v štiri cikle: Pesem z ulice, Ne jokaj, zemlja, V Benetkah, Razpoke. Osnovni ton vse zbirke je žalosten, trpek, razklan; najpogosteje se poravnajo prav besede »žalost« (nad 14 krat), »revščina« (10 krat), »samota« (17 krat). Ta žalost izvira iz usode njegovih rojakov: »Ogenj kraške burje in sonca / je oblizal dušo / — morje Soča Beneška Brda — / rana naših razsekanih dreves / je postala ocean. / Da bi ti rekel vse prav vse / kar v srcu joče in poje / zemlja mati / bi moral izjokati nerazrešljivo pesem / samote.« Njegovim ljudem grozi narodna smrt, zato živi

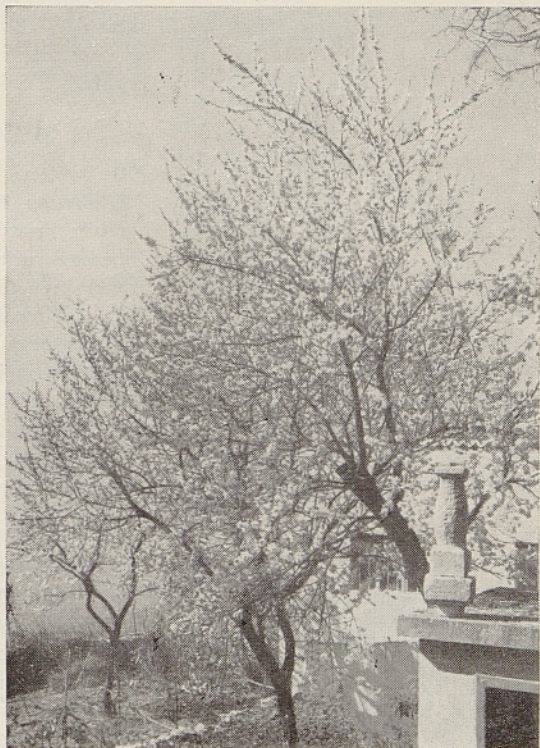
pesnik »s tesnobo smrti«, joka »svojo deželo«. Enako tragično podobo mu nudi Benečija. Mati iz Benečije je podobna Michelangelovi Pietà: »Oči — globoke kakor zemlja samota / oči — podoba sinov s krampom v tujni / oči — pozabljena revščina ob reki Nadiži / oči motnoprozorne... Mati iz Benečije je sedela poleg mene / mati iz Benečije si je v naročju pletla solze... / oj božime oj božime...« V vseh slovenskih zamejskih krajih je življenje tragično: »Ta razžarjena gnezda so lakota / lakota neskončnih nerazrešljivih krivic / in brezmejne bede.«

V takih razmerah tudi pesnik ne more biti dobre volje, in zlasti v prvem delu knjige neprestano ponavlja, kako je sam in žalosten, da nazadnje vzkligne: »Jaz bi rad ne bil. / Vse je strašno mrtvo.« Vendar pa se pesnik ne ustavlja samo na svoji ozki domači zemlji, ampak njegova žalost obišče Hirošimo, zatrti madžarski upor (Magyarovar 1956) in druge kraje.

Prav ob rodni zemlji pa je našel Benedetič tudi smisel življenja: »Hvala za sonce, ki me okopa / ki štika oblake na obzorju / hvala za burjo za češnje za skale / za moj mali narod hvala / in za življenje. / Ne jokaj, zemlja. / Hvala da lahko govorim s teboj.«

Vsebinsko se Benedetičeva zbirka močno loči od ostalih tržaških zbirk, oblikovno pa se pesnik ne drži pravopisa, ločil, velikih črk itd. Rad kopiči samostalnike, kar je italijanski vpliv, zaradi česar je treba njegove pesmi pazljivo brati, npr.: »Vedno ponoči kličem med štirimi stenami okno / iskati besede dušo boža dež / kadar molčijo glasovi danes vsak dan / kaj naj bom drugega kakor sam...« Zato je pesniški izraz trd, jezik »vsakdanja govorica, premalo izčiščena, le tu pa tam jo preseka kaka samonikla primera.

Benedetič je napisal tudi igro *Ne vedno kakor lastovke*, ki jo je 1967 uprizorilo Slovensko gledališče v Trstu, a ni izšla v tisku. V njej na liričen način rešuje vprašanje zamejskih Slovencev.

NIZ LJUDSKOPROSVETNIH PRIREDITEV

Verjetno so bili letošnji pomladni dnevi najbogatejši na ljudskoprosvetnih prireditvah. Po veselem pustnem rajanju, v katerem si je dala duška predvsem naša mladina, smo imeli kmalu več prireditev, ki so bile tudi sproščene in vesele, a so imele vendarle že značaj re nih nastopov.

RENDEZ-VOUS

V soboto, 9. marca je gostovalo na Opčinah v Finžgarjevem domu *Sentjakobsko gledališče* iz Ljubljane z Medvedovo veseloigro »Rendez-vous«. V nedeljo so ponovili predstavo v Marijinem domu v Rojanu (popoldne), in v kino-dvorani v Bazovici (zvečer). Predstave so zelo uspele, bile so obiskane, saj so na Opčinah gledavci napolnili dvorano do zadnjega kotička, v Rojanu in Bazovici pa tudi ni bilo praznih sedežev. Igravci so zapustili najlepši vtis, pa tudi oni so odhajali s prijetnimi in lepimi spomini na gostovanje.

Štirinajst dni za tem, 23. in 24. marca so se zgostile nove prireditve.

V soboto, 23. marca je gostoval v Finžgarjevem domu na Opčinah glasbeni ansambel »Rokovnjaki« iz Ljubljane, v rojanskem Marijinem domu pa Dramska skupina s Koroške z Vombergarjevim »Martinom Krpanom«. V nedeljo so nastopili »Rokovnjaki« popoldne v Bazovici, zvečer pa v Dolini. Na Opčinah je bila v nedeljo kulturna prireditev ob odhodu župnika msgr. Silvanija, v Kulturnem domu pa je bila v soboto in nedeljo revija pevskih zborov v okviru Prosvetne zveze.

»MARTIN KRPAN«

Odlika Vombergarjeve dramatizacije »Martina Krpana« je v tem, da je v celoti ohranil Levstikovo zgodbo, a jo je kot spreten in domiselni dramatik, v svoji ustvarjalnosti na-

pisal tako, da ji je dal dramatični napon. Ohranil pa je Levstikov jezik, ga dopolnil in mestoma obogatil, da diha iz govornice vsa svežina in ljudskost.

Predstavo je zrežiral in pripravil (kar je več kot samo režija) znani prosvetni delavec Vinko Zaletel. Dal ji je nekako slovesni, skoraj za naš občutek prepočasen ritem, ki pa mu ga je najbrže narekoval koroški gledavec, ki morda tu in tam počasi dojema jezikovni izraz in odtenek.

Predstava je v celoti ugajala in je prinesla med nas tisto pristrčno doživetost in tisto našo nepotvorjeno pristnost, ki jo tako redko odražajo naši odri.

Posebej je treba omeniti mogočno postavo in siguren nastop Martina Krpana, prefinjeno in doživeto podano cesarico, njenega moža - cesarja Janeza, kot si ga je nekoč predstavljali slovenski človek ter ljubko podobo cesarične Marjetice. Tudi Brdavs s pažem je zelo dobro odigral svojo vlogo.

V nedeljo so ponovili igro v Gorici.

ROKOVNJAKI

Lep uspeh so imeli tudi mladi fantje, ki so si nadeli ime »Rokovnjaki«. Sprejeli smo posebno s simpatijo narodni ton njihovih pesmi in melodij in pa sproščeno veselo pripovedovanje vmes.

OB SLOVESU NA OPCINAH

Prireditve v Finžgarjevem domu ob slovesu župnika msgr. Silvanija je bila pristrčna in lepa. Nastopil je openski cerkveni pevski zbor in je zapel pod vodstvom g. Staneta Maliča več narodnih in tudi nekaj cerkvenih pesmi. Na sporedu so bile deklamacije in nastop godalnega ansambla »Pleiades«, v katerem igrajo sami openski fantje. Poslovilni govor je imel prof. Ivan Sosič, v daljšem govoru pa se je zahvalil in poslovil tudi monsinjor sam. Prireditev je bila opensko domača.

Msgr. Silvaniju se pristrčno zahvaljuje tudi »Mladika«, ki jo je kot župnik vedno podpiral, priporočal in ji utiral pot v slovenske družine, da bi v njih ne onemela slovenska beseda in izginilo iz njih slovensko branje. Za to njegovo delo se ured-

ništvo in uprava gospodu monsinjorju iz srca zahvaljujeta.

REVIJA PEVSKIH ZBOROV

Na obeh večerih je nastopilo nad sto mladih pevcev Glasbene Matice in lepo število starejših pevcev, ki so peli v najrazličnejših zborih od Repentabra do Trsta, Nabrežine in Doline. Ta predanost slovenski pesmi je vredna vsega občudovanja, dirigenti pa vsega priznanja za njihovo neumorno delo in prizadevanje, pevci pa naj prejmejo iskren pozdrav vseh, ki slovensko čutijo. K hvalevredni organizaciji čestitamo Slovenski prosvetni zvezi.

NIZ PREDAVANJ

V ta okvir prireditev pa moramo prišteti še vrsto zelo resnih razprav, ki so bile v tem predvelikonočnem času.

Omenimo najprej *Predvelikonočno razmišljanje za slovenske izobražence*, ki jih je vodil p. Miha Žužek DJ iz Ljubljane v kapeli na Montuzzi in v zavodu šolskih sester pri Sv. Ivanu.

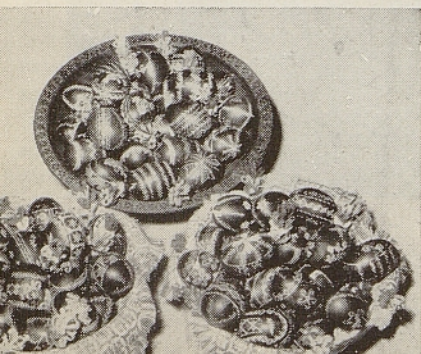
Pomembni so bili večeri za starše v ulici Donizetti, kjer so govorili in vodili razpravo g. učitelj T. Kostnapfel, zdravnik dr. R. Dolhar in prof. dr. E. Košuta.

Mladina od 14. leta dalje ima v okviru sobotnih večerov v ul. Donizetti posebna predavanja. Doslej so govorili p. Miha Žužek, dr. Eman Pertl in prof. Milena Kraševac. Predavanja se nadaljujejo.

V rojanskem Marijinem domu so bila predavanja za *mladino od 14. leta* dalje. Govorili so: zdravnik dr. Jože Žitnik, prof. Zora Tavčar-Rebulova, prof. Jože Peterlin, v razpravi pa še posebej ga. Marinka Theuerschuh-Piščančeva, prof. Vinko Belič in prof. Alojz Rebula.

Na Opčinah so bila v *Finžgarjevem domu* in na Bazovici v *Slomškovem domu* predavanja za mladino in za odrasle. Predavala sta dr. Eman Pertl, primarij iz Maribora in ga. Milena Kraševac-Pertlova.

Tudi v Sv. Križu so bila v šoli predavanja za mladino in posebej za starše. Govorili so: prof. Zora Tavčar-Rebulova, prof. Jože Peterlin, dr. Rafko Dolhar in dr. Egidij Košuta.

STOLETNICA

ŠKEDENJSKE ČITALNICE

Škedenjsko kulturno društvo »Dom« je proslavilo 28. marca na zelo lep in svečan način stoletnico čitalnice, ki je pomenila nekoč Škedenjem središče prosvetnega in narodnega delovanja. Gotovo želi škedenjsko kulturno društvo »Dom« nadaljevati tradicijo čitalnic, saj v domu, ki ga ima in ga vedno bolj preureja in lepša, nastaja žarišče prosvetnega in družabnega življenja slovenskega Škedenja.

Proslava je bila izredno lepa po programu in dobro obiskana, saj so Škedenjci napolnili kino dvorano, kar se dogaja le ob izrednih prilikah.

Petdeset šolarjev iz Škedenja in od Sv. Ane je najprej zapelo. Vmes sta bili dve deklamaciji in spomin na učitelje, ki so sejali seme prosvete v Škedenju. Otroci in učitelji — mladost in prosveta vasi — poročstvo narodne zavesti in obstanka!

Prizor »Ančka in Vanca«, ki sta ga zaigrali Magda Stoka in Helena Sancin pod vodstvom gđ. Dorice Sancin, je povezal preteklost s sedanostjo in pokazal bodočnosti žive vrelce naše zgodovine.

Težo prireditve je nosil škedenjski pevski zbor, ki že 14 let ohranja tisto duhovno bogastvo, ki je marsikje tako zelo izginilo. Če kdaj, je ob tej priliki prav, da

izrečemo vse priznanje tem pevcem in dirigentu g. Dušanu Jakominu za njihovo ljubezen do slovenske pesmi, ki jo prav oni ohranjajo in so jo že tolikokrat povečali na koncertih. Nekaj časa tega zbora nismo slišali, a zdaj so znova zapeli. Resnično smo jih veseli in jim čestitamo k lepemu uspehu.

Dr. Marijan Bajc je napisal besedilo in ga posredoval in dokumentiral pomen proslave in zgodovino.

Ob tej priliki je izdalo kulturno društvo »Dom« tudi zelo lepo dokumentarično brošuro.

Priredilec slovenska javnost čestita. M. P.

KULTURNO - PROSVETNO DELOVANJE NA GORIŠKEM

Kulturno delovanje goriških katoliških organizacij od januarja do danes je bilo precej razgibano in zadovoljivo, saj je zimski čas najbolj primeren za to. Po okoliških vaseh so društva pripravila razne kulturne večere, filme, prireditve in podobno; v mestu pa so bile pomembnejše prireditve v sklopu »Zveze katoliške prosvete«. Omenil bom najprej društva po vaseh.

SKPD »F. B. Sedej« v Števerjanu je povabilo 12. januarja prof. R. Bednarika, ki je govoril o pok. nadškofu Sedeju; 20. januarja je društvo priredilo kulturni večer v spomin pisatelja Sienkiewicza s predvajanjem filma »Quo vadis?«; društvo pripravlja vsako soboto in nedeljo popoldne filme, ki jih predvaja v majhni sobi, ki jo ima v najemu. Zelo bi želeli, da bi bila dvorana pri cerkvi končana, tako bi imeli primernejše prostore, ki so nujno potrebni za delovanje njihovega društva; rabili bi jih zlasti sedaj, ko pripravljajo daljše dramsko delo; ponosni bi bili, ako bi v kratkem nastopili v svojem domu.

SKPD »Jože Abram« je imelo dva kulturna večera: 6. februarja v spomin našega največjega pesnika Prešerna, o katerem je predaval prof. R. Bednarik; 20. februarja je govoril g. J. Jurak o smislu življenja.

SKPD »Mirko Filej« v Gorici je

18. januarja povabilo iz Ljubljane g. Toneta Sezonova, znanega slovenskega plezalca, ki je v skioptičnih slikah prikazal lepote od M. Blanca do Matterhorna.

V Štandrežu je prosvetno društvo imelo 14. januarja pester zabavni večer, na katerem so nastopili fantje in dekleta z dvema burkama in z domačim glasbenim ansamblom. Društvo prireja še druge kulturne večere in ob nedeljah združuje vaščane v svoji dvorani s predvajanjem filmov.

Tudi v Doberdobi se g. župnik stalno trudi in prizadeva, da bi kaj priredil za svoje ljudi, zlasti mlade, ki neradi ostajajo doma in se raje selijo proti Trzinu. Zato vsa pohvala g. Breclju, ki vedno kaj pripravi, kot npr. večer, posvečen katoliškemu tisku; prav tako tudi g. pevovodji, ki uči domači cerkveni zbor.

Akademsko društvo v Gorici je za letošnjo sezono pripravilo ciklus predavanj iz novejših sodobnih slovenskih zgodovine. Do sedaj so predavali: prof. M. Šah 25. januarja; dr. A. Kacin 8. februarja; dr. R. Bednarik 22. febr.; g. F. Jeza 14. marca in dr. Valentin Inzko 21. marca. Na programu sta še dve predavanji, ki bosta po Veliki noči. SKAD je 14. januarja priredil zelo zanimiv kulturni večer: reci-

tal ge. Branke Verdonikove, ki je ob sodelovanju Aleksija Pregarca nastopila s Cankarjevo »Gospo Judit«. Za vse, ki so bili prisotni v dvorani, je bil recital popoln in čist umetniški užitek.

Med najvažnejše prireditve, ki so bile v Katoliškem domu, sodijo nedvomno one, ki jih je priredila Zveza katoliške prosvete. Naj omenim najprej uspelo pustno prireditev, ki je bila 25. februarja. Nastopila so razna društva in skupine tako iz mesta kakor iz vasi: mladina iz Števerjana, iz Štandreža, skavti iz Gorice, člani pevskega zbora iz Podgore in oktet »Planika«. Za povezovalno sta poskrbela Marija Češut in Silvan Kerševan, ki sta vlogo mojstrsko in duhovito izpeljala; v tem sta nepreosljliva. Vse točke so bile dobro pripravljene in so zadovoljile občinstvo, ki je popolnoma zasedlo dvorano.

Prva nedelja v mesecu marcu je bila za goriške Slovence izredne važnosti; prvič so prišli v Katoliški dom Furlani z zborom iz Gradiške in s folklorno skupino iz Koprivnega; vrnili so nam obisk iz meseca decembra, ko so bili naši zbori in folklorna skupina v Gradiški. Nudili so nam izreden umetniški užitek: zbor, ki ga vodi N. Miniussi, je tudi v Gorici kot doma dokazal dovršeno podajanje in

posrečeno izbiro pesmi. Najprej je izvajal furlanske pesmi, nato nekaj modernih in narodnih iz ruske, angleške in slovenske glasbene literature; posrečen je bil tudi nastop folklorne skupine iz Koprivnega, ki je pokazala veliko pripravljenost in tudi zanimanje za slovenske plesse. Drage goste je s štirimi pesmi mi pozdravil moški zbor »M. Flej« iz Gorice.

Goriški in tržaški Slovenci smo v dobrih odnosih z našimi brati na Koroškem, saj nastopijo vsaj enkrat na leto ali v Gorici ali v Trstu; pa tudi oni radi pridejo k nam, ker se čutijo Slovence in del vseh Slovencev v zamejstvu; zato nas vsak njihov obisk razveseli. Ravno to smo doživeli v Gorici, v nedeljo 24. marca, ko so prišli, da bi nam prikazali »Martina Krpana«. Igra je bila dobro podana in posamezni liki izvrstno podčrtani, kljub temu,

da naši sobratje s Koroške niso profesionalni igralci. Vloge so podajali doživeto in naravno, zlasti Krpan in cesar; jezik je bil nekaj izvrstnega: čist, preprost, bogat s prispodobami, krepak; nihče bi ne pričakoval kaj več. Upamo, da bodo kmalu kaj novega pripravili in prišli zopet tako veseli in zadovoljni med nas.

V dneh 26., 27. in 28. marca je bil v Katoliškem domu *vzgojni tečaj* za mladino, ki ga je vodil g. Žerjav iz Ljubljane. Zelo razveseljivo je dejstvo, da je za to priliko prišlo v KD veliko število mladih ljudi, zlasti iz okolice, kar ni bilo mogoče zabeležiti prejšnja leta.

Tudi *Slovensko narodno gledališče* iz Trsta je v zadnjih treh mesecih večkrat nastopilo v Katoliškem domu. Prva predstava je bila 15. januarja, ko je uprizorilo »*Pepelko*«. 1. februarja so tržaški igralci

nastopili z angleško komedijo »*Kako važno je biti resen*«; v soboto 30. in v nedeljo 31. marca pa so se predstavili goriškemu občinstvu z Svevovo dramo »*Zenova izpoveda*«. Nedvomno so nastopi SNG iz Trsta v Katoliškem domu najboljše predstave, ki dajejo možnost, da od časa do časa vidimo tudi v Gorici zares umetniško dovršena dramska dela; škoda le, da ni občinstvo bolj številno ob takih prilikah.

Na praznik sv. Jožefa je SKAD s sodelovanjem srednješolskega kluba organiziral izlet na sneg, katerega se je udeležilo 35 dijakov. Za smučarsko točko so si organizatorji izbrali najlepšo točko za smučanje v Sloveniji in sicer na Voglu v Bohinju. Izlet je dobro uspel, vsi so bili zelo zadovoljni in so izrazili željo, da bi še kdaj priredili podobne izlete.

VI

RAZKRIVANJE SODOBNE SLOVENSKE ZGODOVINE

Za letošnjo sezono si je Slovensko katoliško akademsko društvo v Gorici zadalo za cilj ciklus predavanj iz sodobne slovenske zgodovine. S tem naj bi se zlasti naši študirajoči mladini nudila možnost, da se seznani s tem pomembnim obdobjem naše bližnje preteklosti, saj o tem v šolskih klopch navadno sploh ne sliši besede. Tako je odbor SKAD-a naprosil razne predavatelje, ki so se njegovemu vabilu radi odzvali.

Vseh je na sporedu sedem predavanj, od katerih jih je bilo že pet. Prvi je govoril dr. Maks Šah o političnem življenju Slovencev v Jugoslaviji med obema vojnama. V svojem zgodovinskem pregledu je predavatelj predvsem orisal nastanek nove jugoslovanske države po prvi svetovni vojni ter vlogo Slovencev v novi državni obliki. Vzporedno s političnim življenjem je predavatelj še nakazal glavne osnove gospodarskega in kulturnega živ-

ljenja v matični domovini. Sledilo je predavanje, o temi »Goriški in tržaški Slovenci med obema vojnama«, ki ga je imel dr. Anton Kacin. V svojih izvajanjih je predavatelj prikazal glavne podobe iz narodnostnega boja primorskih Slovencev za svoj narodni obstoj pod fašističnim režimom. Predavatelj se je zaustavil zlasti ob šolskem in prosvetnem delovanju, kjer so imeli naši ljudje največ možnosti za narodno-obrambno delo. Naslednje predavanje je bilo nekako dopolnilo prejšnjega. Prof. Rado Bednarik je govoril o političnem zadržanju goriških in tržaških Slovencev pod fašizmom. Svoja izvajanja je predavatelj oprl na prikaz legalnega, tihega in nato aktivnega odpora proti novemu tiranskemu režimu, ki je nameraval odkrito likvidirati slovenstvo na Primorskem. Vsem tem predavanjem so sledile zanimive debate, v katerih so posamezni nastopajoči še marsikaj zanimivega dopolnili tudi iz lastnih izkustev in spominov.

Nekoliko drugačnega značaja je bilo četrto predavanje, posvečeno splošnemu zadržanju Slovencev med zadnjo vojno in borbi proti naci-fašizmu. O tem je govoril časnikar Franc Jeza, ki je sam doživljal to delikatno obdobje v vrstah Osvobo-

dilne fronte in sicer v krogu Kocbekovih krščanskih socialistov. Predavatelj je prikazal zgodovinski razvoj dogodkov, poudaril vlogo komunistov in drugih skupin. Podčrtal je tako zasluge kot krivde KP ter postavil v pravo luč slovensko domobranstvo. S tem je skušal zavzeti objektivno stališče do dogodkov, ki so tako razdvojili slovenski narod in pripeljali do komunistične revolucije v Sloveniji.

Zadnje je bilo na sporedu predavanje dr. Valentina Inzka iz Celovca o položaju koroških Slovencev med obema vojnama. V svoji stvarnih izvajanjih je predavatelj podal izčrpno sliko o prizadevanjih koroških Slovencev za ohranitev lastne samobitnosti. Tako smo imeli lepo priliko, da smo se lahko v okviru celotne narodno-manjšinske problematike direktno seznanili tudi z usodo severnega dela našega narodnega telesa v Avstriji.

Velik odziv zlasti izobraženstva in mladine je dokazal, da je bila izbira snovi omenjenih predavanj zelo zanimiva in aktualna, istočasno pa tudi potrebna za vsestransko razgledanost sodobnega slovenskega človeka.

ab

mladika

Med predavanji so bila zelo stvarna in zelo dobra predavanja tudi iz pedagogike. Mislim predvsem na predavanje dr. Ive Segula o razvoju mlade osebnosti. Izkušen pedagog je nanizal nešteto navodil šolnikom, ki mislimo, da smo »nezmožni«, kot je rekla in ki »smo si naredili gloriolo okrog glave«, pa se ne zavedamo, da smo pogosto smešni in nemogoči in nepedagogi. In najrazličnejši farmacevti, trgovski izvedenci, inženirji vseh vrst, juristi in absolventi političnih ved in podobni, ki se niso nikdar ukvarjali s pedagogiko, ampak so kratko in malo prišli na šolo in opravljajo svoj poklic šolnika kot vedo in znanje, niso našli časa, da bi se udeležili seminarja in bi nekoliko preverili svoj pedagoški prijem in se morda le česa pametnega naučili.

Videl pa sem profesorje, ki že desetletja in desetletja opravljajo svoj poklic, pa so kljub temu z vsem interesom sledili predavanjem in skušali najti kako novo koristno zrno za svoje učiteljsko delo.

Nikdar ni mogoče izvesti take ve like zamisli kot je seminar, brez najmanjše napake. Vendar moramo reči, da je bila zamisel pedagoškega svetovavca, prof. Staneta Miheliča, dobra in da je pač želel, da bi bil tudi letošnji seminar kar najboljši.

Žal nam je bilo vsem, da se na tisti uradni proslavi nismo predstavili bolje. Takrat pa nas je bilo nekoliko sram — za druge.

Vse to sem napisal »na rob« in ne zamerite teh pripomb. Želim le, da bi bilo drugič bolje.

Lepe pozdrave!

Slovenski učitelj

Vse dobronamerne pripombe smo vedno objavili, tako tudi Vaše, gospod učitelj. Tudi razumemo, da ste se nam v pismu predstavili s pravim imenom, ne želite pa, da bi ga tudi natisnili, ker mnogi res potem najprej pogledajo ime, ne razmislijo pa o stvari, o kateri je govora. V naših razmerah so — tudi v tem imate prav — zamere zelo hitre. V dobronamernost Vaših pripomb pa ne dvomimo.

PRIDITE DOMOV!

Zadnjič sem srečal na ulici g. V. L., zelo praktičnega gospodarstvenika, domiselnega človeka z dobrim posluhom za tujski promet, za pametne naložbe, a pri vsem tem gori v njem slovenski človek. Pa je razvil misel, ki jo bom strnil v nekaj stavkov:

»Zakaj Vaša revija ali tudi drugi časopisi na Tržaškem in Goriškem ne povabite domov naših rojakov, ki so odšli v Ameriko, v Avstralijo, Kanado in ne vem kam vse? Zakaj jih ne povabite, naj pridejo preživeti večer svojega življenja v svoj domači kraj! Saj je odšlo toliko naših ljudi prav s Primorske po svetu. Povabite jih in jih spomnite, da lahko kupijo tu, ob morju, kos domače zemlje za njihovo valuto zelo poceni in si tukaj lahko postavijo — spet za njihovo valuto — poceni hišo. Sem lahko prihajajo na počitnice, kasneje pa naj se tu stalno naselijo. Doma bodo. Pa ne samo tisti, ki so prav tu rojeni, tudi tisti, ki so morda kje iz Slovenije, naj se naselijo tu, saj bodo imeli občutek, da so doma. Vsak trenutek se bodo lahko tudi peljali v svoj rojstni kraj.

Tako bodo kupovali to zemljo tudi naši ljudje, ki danes morda ne vedo zanje, ali se ne spomnijo, gotovo pa ne vedo, kako zelo je zanje poceni. Povabite jih, naj pridejo sem in bodo tu lahko s prihranki in s pokojnino, ki jo bodo dobili, zelo mirno in lagodno živeli. Doma bodo, med svojimi ljudmi in na svoji zemlji.«

Ideja ni moja, a zdi se mi lepa. In pametna. Zakaj bi samo tujci kupovali te slovenske pašne in tudi gmajne. Naj jih kupijo naši ljudje. Vabim vse, da pišemo svojim znancem in sorodnikom, ki živijo izven našega doma ter jih povabimo, naj se ogrejejo za to misel. Naj se vrnejo. Tako jih bomo veselili!

Hočete sprožiti to misel v reviji?

N. J.

Ne samo sprožiti, želimo, da bi jo uredniščevali, kolikor moremo.

ZAKAJ ŽE NE PREJ?

Bila sem na vzgojnih predavanjih. Naj sporočim na ta način, ko drugače ne morem, da sem zelo hvaležna tistim, ki so organizirali ta niz predavanj. Meni je samo žal, da to ni bilo že prej. Zdi se mi, da bi mi bilo prihranjeno marsikaj, če bi jih poslušala že pred nekaj leti. Vendar nikdar ni prepozno.

Zahvaljujem se tudi v imenu svojih prijateljev.

Sedemnajstletna

Prireditelji bodo brez dvoma zadovoljni, če je zamisel dosegla svoj namen. Veseli bi bili, če bi sporočili, kaj bi še želeli in kdo naj bi predaval. To bi služilo kot napotek organizatorjem.

NA NASIH ŠOLAH

Spoštovani!

Lepo prosim, da z objavo tega mojega pisma opozorite odgovorne na problem, ki mi je pri srcu. In grem takoj k stvari: kot Slovenec, očetu šoloobveznega otroka, mi prav zares ni vseeno, v kakšno šolo hodi moj otrok. O tem nimam najmanjšega dvoma, da spada v slovensko šolo. Toda prosim Vas, je ta šola še slovenska, če učijo na nje gospodje in gospe, ki svoje otroke pošiljajo v italijansko šolo? K sreči letos moj otrok nima takih profesorjev, a drugo leto? ... Toda pustimo to. Ne maram si delati slabe krvi še zaradi tega, kar bo ali ne bo. Toda letos se moj otrok razgovarja s slugo na šoli v italijanskem jeziku. Nič ne bi rekel, če bi ta sluga bil Italijan. Ampak ne, Slovenec je. Bil je celo nastavljen na slovensko šolo prav zato, ker je Slovenec. Bojim se, da tudi njegovi otroci... Saj me razumete. Nekaj gnilega je...

R. T.

Popolnoma razumemo Vašo jezo in razočaranje. Vse je tako jasno, da nimamo kaj dodati. Radovedni smo le, kaj menijo o tem ravnatelji na naših šolah.

Za dobro voljo

Boris: »Pridi dol, Tomaž, se bova igrala!«

Tomaž: »Ne, ne grem.«

Boris: »Ja zakaj pa stojiš kot prilepljen na vratih?«

Tomaž: »Zato, ker se očka in mama kregata in moram paziti, da ne bo kdo prisluškoval.«

Ona: »Ti, tega mi pa še nisi povedal, zakaj so te oprostili vojaščine.«

On: »Hm, zakaj... iz istih razlogov kot niso tebe izvolili za misuniversum. Nepomembne telesne pomanjkljivosti...«

Starejša gospa je prišla na obisk k prijateljem in postregli so ji z whiskyjem. Pokuša, pokuša in ob raz se ji začudeno razpotegne. Potem pa počasi pravi:

»Dobra stvar, dobra. Ampak, veste da ima prav isti okus kot zdravila, ki jih je moj pokojni mož moral jemati trikrat na dan.«

Pepe si je dal na Opčinah ostriči lase. Računal mu je 800 lir, Pepe pa je protestiral:

»To je preveč. Če bi si jih dal ostriči v Trstu, bi plačal 650 lir.«

»Ja seveda, Pepi,« je mirno dejal brivec, »a pomisli, koliko te stane tramvaj do Trsta.«

Jurček je bil prvič v kinu. Bilo je zelo lepo, a končno je junak umrl in predstave je bilo konec.

Jurček je vprašal mamico: »A bova zdaj šla še za pogrebom?«

Dva fantalina gresta po cesti. Nasproti jima pride zelo obilen gospod z dolgo suknjo.

»Glej no, omara gre po cesti,« reče prvi nesramnež drugemu.

Isti hip ga je zasklela klofuta, ki mu jo je gospod primazal.

»Nič hudega, nič, vrata omare so se odprla,« je rekel in šel dalje.

Učiteljica se je pravkar dala fotografirati s celim razredom.

»Pomislite, kako zadovoljni boste, ko boste čez nekaj let pogledali to fotografijo. Vidiš ga, boste rekli, tole je Slavko, takole majhen, danes je pa tako sloveč zdravnik. In tale, je mogoče! Andrej je, ravnatelj banke...«

Tedaj je učiteljico prekinil droben glasek: »Ja, in tale v sredi je pa gospa učiteljica. Kako je ta še mlada, zdaj je pa že mrtva.«

»Moja zaročenka je dvojčka.«

»Res? Pa se ti kdaj zgodi, da jo zamenjaš?«

»Ne, ne, njen brat je precej večji od nje.«

Neka gospa je imela polno hišo živali: psov, mačk, papagajev, kanarčkov.

Ko je bila nekoč povabljen na kosilo, je neprestano govorila samo o svojih ljubih živalcah. Nenadoma je pogledala svojega levega soseda in videla, da ne kaže prav nobenega zanimanja. Vprašala ga je: »Kaj vi nimate radi živali?«

Gospod se je brž znašel: »O, da, obušujem telička v obari, purana s kostanjem, piščance na lovski način, kozličke z vinom, jerebice v sopari, morske pajke, polže s hrenom...«

Gospod gre obiskat prijatelja, ki se je ponesrečil z avtom.

»Kako je mogoče, da se je tebi to zgodilo?« je rekel, »ko si vendar priznано dober vozač?«

»Saj, saj,« je vzdihnil ponesrečenec, »saj sem tudi to pot dobro vozil, tudi na ovinku. Le da se je potem izkazalo, da ovinka ni bilo.«

Med prijateljicami.

»No, kakšen se ti zdi moj zaročenec?«

»Kaj naj ti rečem, ko si pa tako občutljiva!«

»Breda, katera Cankarjeva črtica ti je ostala najbolj v spominu?«

»Desetica.«

»Lepo. No pojasni nam zakaj!«

Breda: »Zato, ker smo jo brali nazadnje.«

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Kerže

USTANOVLJENA LETA 1896

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

MLADIKO lahko kupite

V TRSTU:

- v knjigarni Fortunato
- v Tržaški knjigarni
- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja
- pri Parovelu v galeriji Tergesteo

NA OPČINAH:

- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

V DOLINI:

- v trgovini Kos

V GORICI:

- v Katoliški knjigarni

Ta številka je bila zaključena 7. aprila 1968.

CENA 200.- LIR